FORMINGSVEILEDER

FOR GATER OG BYROM I HAUGESUND SENTRUM

Haugesund kommune

INNHOLD

1. FORMINGSVEILEDER SOM FORANDRER BYEN
1.1. Kulturmiljø, særpreg og identitet
1.2. Urbant naturmangfold
1.3. Miljøvennlig transport
1.4. Menneskevennlig by - tilgjengelighet og folkehelse
1.5. Oppvekst i by
1.6. Kunst i offentlige rom

2. GJENNOMFØRING - SLIK NÅR VI MÅLENE
2.1. Ulike funksjoner i gater og byrom
2.2. Utforming av gaterommet
2.3. Materialbruk
2.3.1. Materialbruk i gate
2.3.2. Materialbruk i byrom
2.4. Grønn verktøykasse
2.4.1. Økosystemtjenester
2.4.2. Beplantning og vann
2.4.3. Trær
2.5. Kunst
2.6. Møblering
2.6.1. Fargebruk
2.6.2. Benker
2.6.3. Avfallsbeholdere
2.6.4. Sykkelparkering
2.6.5. Leskur
2.6.6. Pullerter
2.7. Belysning
2.7.1. Belysning i gate
2.7.3. Belysning i byrom
2.8. Informasjon, skilt og reklame

3. TEMAKART
3.1. Temakart materialbruk i fortau
3.2. Temakart Bevaringssoner
3.3. Temakart Gater med brosteinsdekke
3.4. Temakart - belysning i gate
3.5. Kart offentlige byrom, parker, grøntarealer og lekeplasser
3.6. Gatetrær

4. VEDLEGG
4.1. Planteliste
4.2. Presentasjon av de enkelte byrommene

FORMINGSVEILEDER
SOM FORANDRER BYEN

1

Haugesund kommune har en visjon om å utvikle Haugesund til en by hvor det er godt å leve for innbyggerne, en by for hele Haugalandet og en by som er en konkurransedyktig aktør mellom Stavanger og Bergen. Visjonen følges opp med en bymessig utviklingsstrategi med mennesket og miljøet i sentrum.

Attraktivitet er et viktig konkurransefortrinn i kampen om å tiltrekke seg nye innbyggere, arbeidskraft og arbeidsplasser. Et velfungerende nettverk med attraktive byrom og tilrettelagte forbindelser fremmer stedsidentiteten og mobiliteten for gående og syklende.

Formingsveilederen skal være et operativt verktøy for å nå målene i kommuneplanens samfunnsdel. Veilederen er forankret gjennom arbeidet med Kommunedelplanen for Haugesund sentrum 2020 - 2035 og er en revidert del av Gatebruksplan fra 2014.

Formingsveilederen er veiledende for prosjektering av gater og byrom, og løsningene må tilpasses det enkelte gate- og byrom sin funksjon og areal. Kapittel 1 oppsummerer mål for de ulike fagtema og hensynet vi må ta i utviklingen av en mer menneskevennlig og miljøvennlig by. Kapittel 2 er selve veilederen som beskriver utforming og materialbruk, belysning, møblering, og hvilke konkrete grep vi må ta for å ta vare på grønne verdier og biologisk mangfold i byen.

Haugesund, mai 2022
Haugesund kommune
Enhet for byutvikling

KULTURMILJØ, SÆRPREG OG IDENTITET

Haugesund sentrum har genuine kulturhistoriske kvaliteter som bidrar til tidsdybde, identitet og stolthet. Utviklingen av byen må skje i samspill med eksisterende omgivelser og alltid gi noe tilbake til byen.

Byen videreutvikles ved en helhetlig utforming av gater og byrom med vekt på god byggeskikk og estetiske kvaliteter i materialbruk, belysning og møblement. Byens identitet ivaretas ved å benytte de tradisjonelle gateelementene som er typiske for Haugesund sentrum og ta vare på de grønne områdene vi har.

Slik utvikler vi byen på dens egne premisser og skaper trivsel og tilhørighet for menneskene som bor i den og de som besøker den.

Kystbyen

Gjennom byens historie har sjøfart og sjørettet virksomhet fra sildefiske og eksport, rederivirksomhet og verftsindustri, til industri tilknyttet olje og subsea spilt en nøkkelrolle med tanke på sysselsetting og utvikling av byen Haugesund. Det er ganske enkelt på grunn av de tette båndene til sjøen at Haugesund er en by i dag. Dette er, og vil fortsatt være, en viktig del av byens identitet, en arv som vi må forvalte og som vil ligge i bunnen for all videre planlegging i sentrum.

Kvadraturen

Haugesund fikk sin første byplan i 1856. Kaptein G. N. Tausan trakk opp en rigid kvadratur av langgater og tverrgater rett over fastlandssiden og byøyene uten hensyn til topografi. Gatenettet har vist seg svært robust og tidløst. I dag ligger fortsatt hele sentrum, boligstrøkene på byøyene og størsteparten av de eldre villastrøkene rundt byen innenfor kvadraturen slik den ble fastsatt i 1856. Det finnes noen få selvgrodde ferdselsårer som var veletablerte i 1856 som Møllerveien, Apotekersmauet, Dreiersmauet, Sjøhuskleiven og Ola Flytts gate. Dette er viktige historiske elementer i byen og må behandles enkeltvis med materialbruk og belysning særlig tilpasset ferdselsårenes karakter og historie.

Gater og fortau

Haugesund har noen få gateløp med original gammel brolegning. Noen kvartal av Nygata / Brummenæs og Torgersens gt. og Møllervegen, samt Brugata og Losgata på Hasseløy. Enkelte gater har hatt sammenhengende brolegning som siden er overasfaltert (f.eks. søndre del av Haraldsgt., Strandgt., Skjoldavn. og Haugevn. Ut over dette er samtlige gateløp i kvadraturen asfaltert, men mange har innslag av særegen lokal materialbruk med lang tradisjon. Hovdtyngden har kantstein av solid, 30cm bred Hvalergranitt. Flere har også intakt 2-3 rader brostein i rennesteinene. De eldste fortauene i byen har intakt gammel skifer i uregelmessig størrelse, men er i dårlig forfatning i dag.

Haugesundslampen

De eldre gateløpene i Haugesund hadde helt fra mellomkrigstiden varianter av samme gatelysarmatur med glødepærer. Disse ble erstattet av nyere armatur på 1980 – og 90- tallet. Sentrumsgatene med bygårdsbebyggelse og butikker langs gatene hadde bardunerte lamper med varianter av rund klokkefasong. Disse var utført i metall med hvit skjerm av glass nederst som gav et mildere lys til siden og sterkere ned på gaten under.

Boligstrøkene i og like rundt sentrum inkludert byøyene hadde da som nå lyktestolper i tre. Gatelampene er dermed stolpemonterte. Armaturen var fint laget i smijern og var unikt for Haugesund. Selve lampen hadde ulike varianter av rund klokkeform og var laget i støpejern. Også denne hadde en hvit skjerm nederst som gav et mildt lys til sidene og ikke blendet boligene langs gaten, men som lyste sterkere ned på gate og fortau.

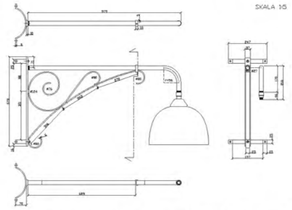

En prototype av en moderne LED- basert utgave av Haugesundslampen er nylig ferdigstilt, og ønskes benyttet som stolpebasert belysning i hensynssonene.

URBANT NATURMANGFOLD

Gjennom kommuneplanen har Haugesund kommune vedtatt å øke kvaliteten på grøntområder, med særlig fokus på naturmangfold. Slik dannes møteplasser i sentrum som fungerer like godt for både mennesker og natur.

Haugesund sentrum har i dag lite grønt, og trenden er at restarealene ofte blir grå, noe som ikke er bærekraftig. I den videre utviklingen av sentrum er det derfor viktig å bevare mest mulig av den eksisterende vegetasjonen, og finne rom og løsninger for ytterligere beplantning. Dette får vi til i praksis gjennom strategisk bruk av gartnerplanen, gjennom oppgraderinger i park- og byrom, og ved å legge vekt på verdien av urban natur i alle prosjekter i Haugesund sentrum.

Spesielt viktig er det å legge til rette for at grønne arealer får henge sammen, i såkalte «grønne korridorer», slik at arter kan forflytte seg effektivt og leve godt i byen. Når vegetasjon får prege sentrum, vil den bidra til lune og trivelige byrom, samtidig som den gir mat og leveområder for insekter og dyr. Grønne elementer forbedrer luftkvaliteten gjennom oksygenproduksjon, binder karbon, bidrar i overvannshåndtering, fungerer som støydemper og samler opp støv. Vegetasjon sørger for bedre folkehelse og vakre og rike omgivelser- noe som gjør innbyggerne stolte.

Også vann i byen bidrar til urbant naturmangfold, fordi det er levested for mange ulike arter. Vann-elementer som åpne dammer og bekker/elver er dessuten svært viktige for at vi skal klare å tilpasse oss klimaendringene og håndtere utfordringer med overvann.

MILJØVENNLIG TRANSPORT

Haugesund kommune har mål om 0- vekst i personbiltrafikken, og skal prioritere gåing, sykling og kollektivtransport i sentrum.

Haugesund kommune har utarbeidet en egen Gåstrategi. I denne ligger en forventning om at en by som er godt tilrettelagt for gående vil være en by fylt med mennesker og liv.

Haugesund er sykkelby sammen med Fastlands- Karmøy, og det er vedtatt sykkelstrategi og hoved- sykkelnett i byområdet

MENNESKEVENNLIG BY - TILGJENGELIGHET OG FOLKEHELSE

Gater og byrom skal være robuste, funksjonelle og tilgjengelige for alle, og innby til bruk og samhandling på tvers av alder, interesser og funksjonsnivå.

Tilgjengelighet

Universell utforming handler om å forme omgivelsene slik at de er tilgjengelige for alle, og bygger på tanken om et inkluderende og likeverdig samfunn uavhengig av funksjonsnivå.

Tilgjengelighet er avgjørende for at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal kunne delta i samfunnet, men er også bra for alle.

Behovet for tilrettelegging kan deles inn i 3 ulike kategorier:

- **Bevegelse, som handler om fremkommelighet for mennesker med rullestol, rullator, barnevogn og koffert**
- **Orientering, som handler om logiske ganglinjer, informasjon og skilt, og tekniske systemer som billettautomater mm**
- **Miljø, som handler om å unngå støy, støv, og planter som kan fremkalle allergiske reaksjoner**

Tilgjengelighet for alle må ivaretas når gater og byrom skal rustes opp. Kartlegging av Haugesund sentrum etter Kartverkets metode har vært gjennomført gjennom flere år, og viser at store deler av gatenettet i sentrum ikke er godt nok tilrettelagt. Særlig er høye kantsteiner en utfordring for rullestolbrukere.

Folkehelse

Folkehelse handler om hvordan vi kan legge til rette for at menneskene i byen lever gode liv og å har en aktiv livsform. God fysisk og psykisk helse betyr mye for hvordan vi har det. Det gjør også kommunikasjon og samspill med andre mennesker. Derfor må vi legge til rette for gående og syklende, og skape gode og sosiale møteplasser i byen.

Aldersvennlig by

Med tanke på at vi blir stadig flere eldre er det også viktig å bygge en aldersvennlig by der omgivelsene er tilrettelagt. For at eldre skal kunne være aktive, delta i samfunnet, bidra og unngå ensomhet og isolasjon må vi ha en mer helhetlig og tverrsektoriell tilnærming, som også er bra for alle. Målsetningen er at lokalsamfunnet skal møte eldre sine grunnleggende behov så de kan være aktive, mobile og sosiale og - ikke minst - en ressurs for samfunnet så lenge som mulig.

Det er viktig å ha fokus på de eldre sine behov i utformingen av gater og byrom, og skape gode generasjonsmøteplasser der mennesker i alle aldre kan møtes og aktiviseres (feks boccia, krokket, sjakk, dyrking mm). Andre områder kan tilrettelegges for rekreasjon og ro. God belysning, hvilebenker underveis og rask tilgang til offentlig toaletter er tiltak som er særskilt viktige for den eldre del av befolkningen

OPPVEKST I BY

Hensynet til barn og unges oppvekstmiljø er særs viktig og vil ligge som et grunnleggende premiss for all planlegging av gater og byrom.

Barns oppvekst og barndom preges av mange forhold, både hjemme og ute i samfunnet. Gjennom en særlig satsing og bruk av ressurser på de uterommene som kan tilrettelegges for barn, kan en bidra til at også de barna som vokser opp i sentrum har gode uterom som stimulerer til lek og fysisk aktivitet.

Tilrettelegging av sentrale byrom som f.eks. Bytunet og Bibliotekparken skaper nye målpunkt for barnefamilier i sentrum og blir en attraksjon og møteplass med nytt innhold. Det gjør at familiene i større grad trekker til sentrum for å handle og oppleve bylivet. Det har også betydning for om man velger å bosette seg i sentrum.

Barnetråkk og kartlegging av snarveier er et viktig verktøy for å se barns bevegelsesmønster og behov for tilrettelegging.

KUNST I OFFENTLIGE ROM

Kunst beskrives gjerne som menneskeskapte fenomener som blir laget for å dekorere og for å dele en opplevelse, fortelling eller følelse. Betydningen av og hensikten med kunst og arkitektur har variert svært gjennom tidene, og er alltid kulturelt bestemt av samfunnet og samtiden. Kunst og arkitektur vitner om et samfunn som er opptatt av estetikk, kultur, kunnskap og sanseopplevelser.

Historisk har kunst i det offentlige rom handlet om minnesmerker og monumenter eller skulpturer, fontener eller hele parkanlegg. Etterhvert har samtidskunst som utsmykking av offentlige rom blitt vanligere. Nasjonale støtteordninger som KORO o.l. har bidratt til dette. Haugesund kommune ønsker et bredt spekter av profesjonelle, norske og internasjonale kunstnere skal være representert gjennom kunstnerisk utsmykking.

Haugesund kommune vedtok i 2009 Retningslinjer for utsmykking av nye bygg og prosjekter i det offentlige rom som kommunen bygger eller leier. Ved byggeprosjekter som kommunen bygger eller leier skal det avsettes 1 % av entreprisekostnadene til kunstnerisk utsmykking. Dette gjelder nybygg, tilbygg og større rehabiliteringer av bygningsmessig karakter samt utsmykking i det offentlige rom.

Nye kunstverk i offentlige rom kommer ofte enten gjennom enkeltprosjekter i planlagte byrom, eller som gaver fra interesseorganisasjoner og liknende. Ofte kan diskusjonen rundt utforming og plassering av minnesmerker bli krevende.

Formingsveilederen forsøker å etablere en felles forståelse for hvordan sammenhengen mellom byrom og kunst bør være, og hvordan kunst som opplevelsesverdi i seg selv også kan være et virkemiddel for å berike byen vår. Utsmykking i det offentlige rom og på private arealer som fremstår som en del av bybilde, skal forelegges Rådet for kunstnerisk utsmykking til vurdering.

Et av satsningsområdene i kommuneplanens samfunnsdel er at vi skal styrke barn og unges oppvekstvilkår og mulighet for en god barndom i by. Dersom det skal brukes midler på kunst i et offentlig byrom bør det vurderes hvordan dette særlig kan rettes mot barns opplevelse av byen.

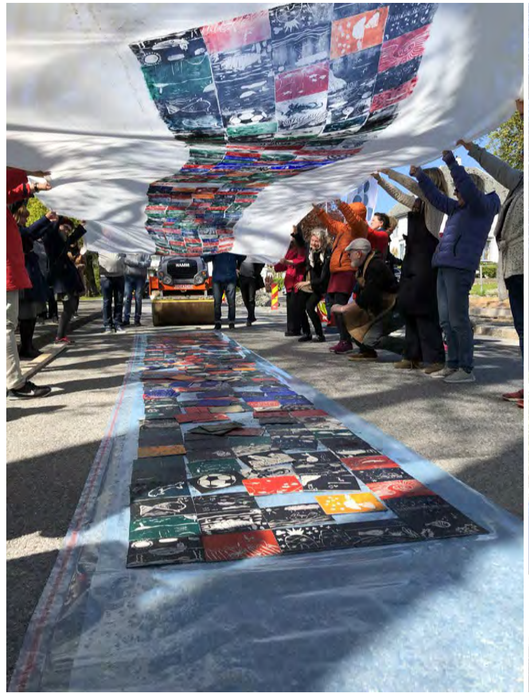

HIT-utstillingen ,Foto:Grethe Paulsen Vie, Haugalandmuseet

SLIK NÅR VI MÅLENE

2

Gjennomføring

Formingsveilederen er veiledende for prosjektering av gater og byrom, og løsningene må tilpasses det enkelte gate- og byrom sin funksjon og areal. For anlegg av alle offentlige veger og gater gjelder Vegnormalen N100 (Statens vegvesen). For anlegg av offentlige byrom gjelder TEK17 (Direktoratet for Byggkvalitet).

For å nå målene i sentrumsplanen må kommunen, gjennom budsjett, planer og utførelse, sørge for at både store og små tiltak som gjennomføres, over tid bidrar til en gjennomtenkt helhet med høy kvalitet. Formingsveilederen er et viktig verktøy for å få til dette, og skal legges til grunn for:

- Byutviklingsprosjekter i gater, parker og plasser
- Oppgradering og vedlikehold av gater, plasser
- Oppgradering og vedlikehold av parker, grønne lunger, trær og blågrønn struktur
- Oppgradering og vedlikehold av kommunalteknisk anlegg
- Plassering av kunst i offentlige rom
- Henvisning til byrom for frikjøp av uteoppholdsarealer

Kommunen må ha gode samarbeidsrutiner for planlegging, prosjektering, utbygging, drift og vedlikehold, slik at man sikrer god samordning av kommunens samlede ressurser. I plan og prosjekteringsfasen for tiltak skal representanter fra Teknisk enhet, byantikvar, miljøvernrådgiver og Enhet for byutvikling involveres.

Anleggsbidrag ved manglende uteoppholdsareal

Dersom prosjekter ikke klarer å oppfylle kravene til uteoppholdsareal på egen grunn kan en løse dette ved å avtale et anleggsbidrag til opprustning av eksisterende byrom eller bidrag til etablering av nytt byrom.

Dette gjøres gjennom en frivillig utbyggingsavtale med kommunen som sikrer at offentlige uterom har tilstrekkelig standard og kapasitet, jf. Gjeldende prosedyre for «Utbyggingsavtale – anleggsbidrag for manglende uteoppholdsareal», sist vedtatt av Formannskapet 20. juni 2018. Opptil 50 % av arealkrav kan dekkes ved at det sikres opparbeidelse av nytt, eller forbedringer av offentlige byrom med lek og grønne forbindelser. Midlene som kommer inn skal komme prosjektet direkte til nytte og derfor skal midlene benyttes i rimelig nærhet både i tid og avstand

BYUTVIKLINGSPROSJEKTER SETTER EN NY STANDARD

Haraldsgata Nord

Haraldsgata Nord er et godt eksempel på hvordan byutviklingsprosjekter kan forandre byen til en mer bærekraftig og robust by, med tydelige røtter i byens identitet.

Gateutviklingsprosjektet Haraldsgata Nord (Bytunet – Byparken) er bygd underveis i arbeidet med rullering av kommunedelplan for sentrum. Prosjektet har dermed fungert som et slags pilotprosjekt for Formingsveilederen for Haugesund sentrum, der man har fått testet ut ulike løsninger og materialer i praksis.

Allerede kort tid etter at prosjektet Haraldsgata Nord er ferdig ser man at de trafikale løsningene fungerer greit for de fleste trafikantgrupper. Prosjektet har gitt positive ringvirkninger for byutviklingen, ved at nye virksomheter etableres nord i sentrum og flere huseiere maler og pusser opp byggene sine.

Mange av de valgene som er tatt i dette prosjektet har lagt føringer for standarder som nå er lagt inn i formingsveilederen. Enkelte andre løsninger har man justert og videreutviklet.

Bibliotekparken

Parken var tidligere en asfaltert parkeringsplass. Bibliotekparken ble ferdigstilt i 2019, etter plan fra Bjørbekk og Lindheim. Byrommet fungerer godt sammen med biblioteket som er fredet og som har blitt renovert samtidig med etablering av parken. Parken benyttes flittig av byens beboere og besøkende. Særlig er lekeanlegget i bakre del av parken flittig brukt av barn og barnefamilier.

ULIKE FUNKSJONER I GATER OG BYROM

Gater

En gate består av flere elementer, tradisjonelt sett kjørebane i midten og fortau på begge sider. Kjørebanen kan ha variert bruk etter hvilke trafikantgrupper man prioriterer.

Gatene i Haugesund sentrum er smale. Mange steder vil det være motstridende interesser og behov, og det vil være vanskelig å oppnå optimale løsninger for alle. Derfor må bygatene utvikles med en bevisst holdning til hvordan de ulike interessene skal ivaretas og tilpasse seg hverandre. I noen gater må man må prioritere enkelte trafikantgrupper foran andre.

Gange

Et viktig tiltak for å øke andelen gåene vil være å opparbeide gode og sammenhengende ganglinjer inn til byen og gjennom byen, og ved å ha fokus på gode uteområder i byen.

Sykkel

Sykkelandelen i Haugesund er relativt bra, men har potensiale til å bli mye høyere. Dette kan vi kan legge til rette for ved å sørge for at både barn, unge og jobbsyklisten kommer raskt og sikkert frem.

Kollektivtransport

Kollektivtransporten har i mange år hatt lave passasjertall i Haugesund og på Haugalandet, men det har de siste årene vært en satsing på byrutene som har gitt god vekst. Bussen krever mye plass i bygatene, og må sikres god fremkommelighet. Det kan være utfordrende i forhold til andre behov.

Varetransport

Varetransporten skjer med stadig større kjøretøyer, og er lite regulert i Haugesund sentrum. Det er ønskelig å få til en varetransport som er mer tilpasset bygatenes dimensjon og komplekse transportbehov på sikt.

Både kollektiv- og varetransporten bør konsentreres i så få gater som mulig.

Parkering

Dagens parkeringstilbud i Haugesund sentrum er spredt over hele sentrum, med høy grad av gateparkering uten oppmerking. Dette hindrer fremkommelighet for andre trafikantgrupper og fører til biltrafikk i store deler av sentrumskvadraturen.

Nye parkeringsanlegg bør i størst mulig grad løses i felles parkeringsanlegg som legger til rette for sambruk. Der man ønsker å ha gateparkering må det legges til rette for det med tilstrekkelig gatebredde

Byrom

Byrom oppfattes som åpne plasser i den tette byen, fellesskapets møteplasser til hverdag og fest. Plasser og torg er de harde eller de grå plassene, som innbyr til handel, bevegelse, representasjon og sosiale møter. Parker, løkker og grøntområder er de myke og grønne som inviterer til rekreasjon og ro, sosiale møter, lek og fysisk aktivitet. Gater er ferdselsårene for alle trafikantgrupper i byen, som knytter byrom og funksjoner sammen.

Enkelte byrom, slik som rådhusplassen og byparken har høy bevaringsverdi og skal i utgangspunktet ikke endres. Andre byrom kan endres og videreutvikles med nye funksjoner, og kan gjerne opparbeides som en attraksjon i seg selv for å begeistre byens borgere og overraske nye besøkende.
Noen byrom skal særskilt tilrettelegges for barn og unges lek og aktivitet.
Vedlegg til formingsveiledereen har en kort presentasjon av de viktigste byrommene i sentrum, med beskrivelse av dagens situasjon og mulighet for utvikling.

UTFORMING AV GATEROMMET

I sentrumskvadraturen er dagens gatebredde varierende, men man har i hovedsak ca 6,5 -7 m kjørebane (bredde mellom kantsteinene) og 11-12,6 m gatesnitt (bredde mellom bebyggelse).

Formingsveilederen viser 3 prinsipielle gatesnitt for gater med ulik funksjon, etter de enkelte trafikantgruppenes prioritet i gatebildet.
I formingsveilederen er det valgt en standard kjørebanebredde på 6,5 m ved utbedring av sentrumsgater med 2 kjørefelt (uten kantsteinklaring). Det gjør at man i hovedsak får plass til normerte fortau i hele sentrumskvadraturen. Det er også en akseptabel kjørebanebredde for kollektiv- og varetransporten i bygater med lav fart, men i kollektivnettet må man påse at kryssene er dimensjonert for buss, min kjøremåte B (N100).

STANDARD GATE

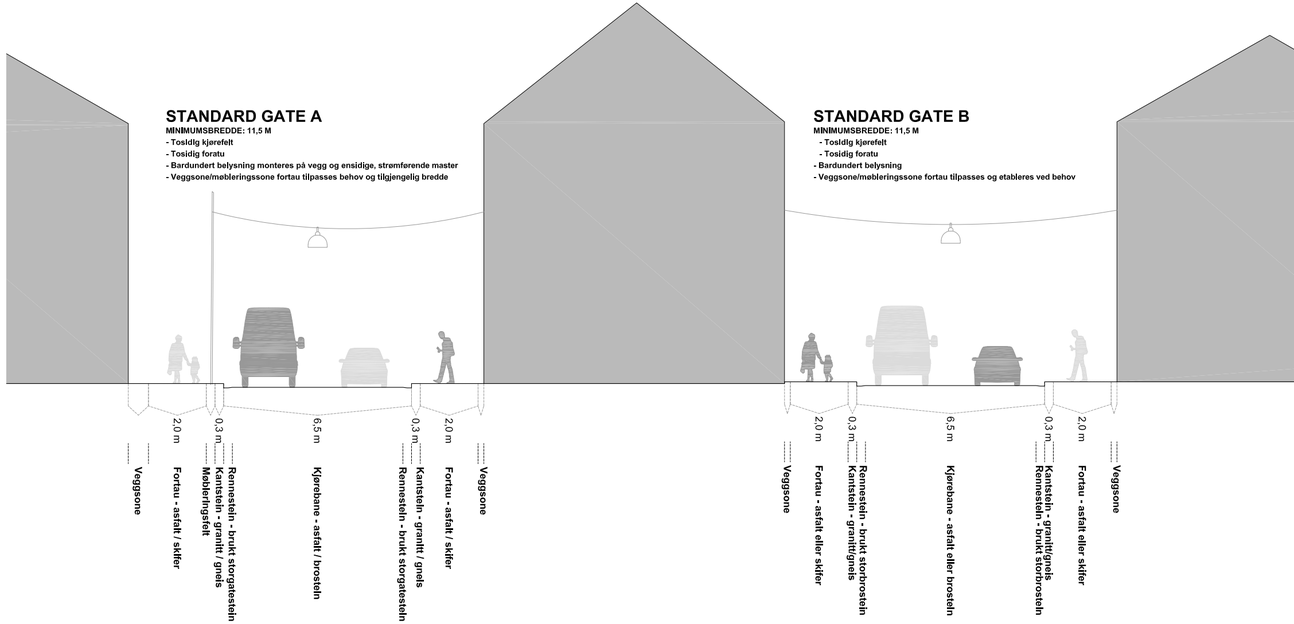

Standard gate med to kjørefelt og tosidig fortau (min ferdselsareal 2m) krever et gatesnitt (bredde mellom bebyggelse) på min 11,5m.

Veggsone og/ eller møbleringssone i fortauet etableres der det er behov for installasjoner i fortau, og det er bredere gatesnitt enn 11,5m. Gate med tosidig møbleringssone bør ha et gatesnitt på min 12,5m bredde (0,5m møbleringssone på hver side).

GATE MED SYKKELTILRETTELEGGING

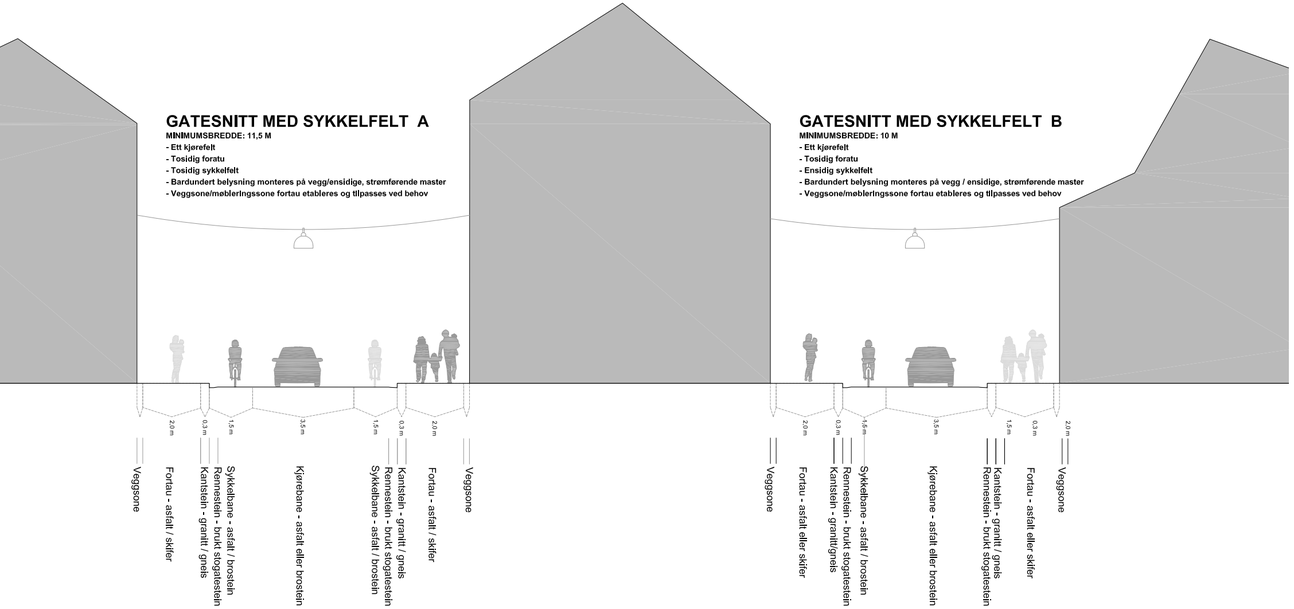

I GATER DER MAN ØNSKER Å PRIORITERE SYKLISTENE SÆRSKILT KAN DET ETABLERES SYKKELFELT OG ETT KJØREFELT FOR BILTRAFIKK. LØSNINGEN KAN KOMBINERES MED BREDERE FORTAU MED MØBLERINGSSONE/ VEGGSONE.

- **GATE MED TOSIDIG SYKKELFELT OG EN KJØREBANE KREVER ET GATESNITT PÅ MIN 11,5 M**
- **GATE MED ENSIDIG SYKKELFELT OG EN KJØREBANE KREVER ET GATESNITT PÅ MIN. 10 M. DA SYKLER MAN MOT KJØRERETNINGEN I SYKKELFELTET OG MED BILTRAFIKKEN I KJØREFELTET.**

GATE MED KANTPARKERING/ VARELEVERING

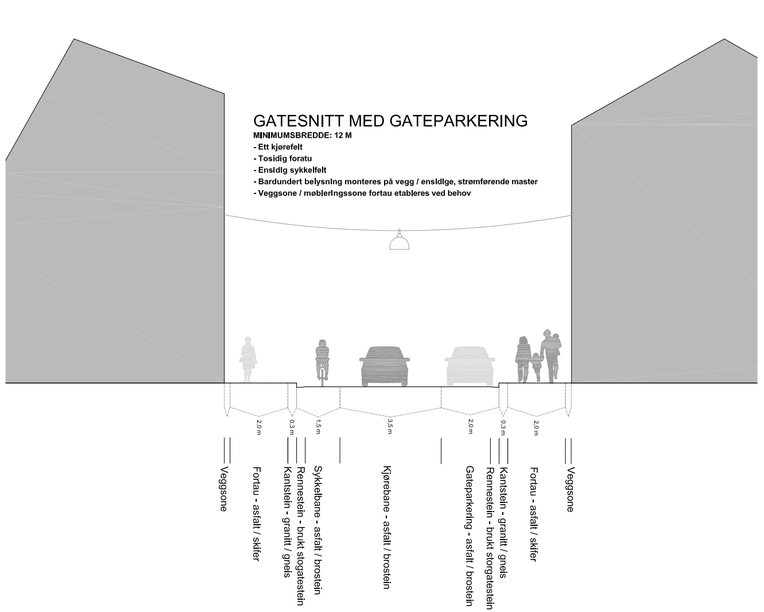

GATE MED KANTPARKERING FOR PERSONBILER KAN KOMBINERES MED VARELEVERING, ENSIDIG SYKKELFELT, ELLER BREDERE FORTAU MED MØBLERINGSSONE/ VEGGSONE.

- **GATE MED KANTPARKERING FOR PERSONBILER KREVER ET GATESNITT PÅ MIN. 10,5 M**
- **VARELEVERING MED LASTEBIL KREVER ET GATESNITT PÅ 11,5 M**
- **GATEPARKERING KOMBINERT MED ENSIDIG SYKKELFELT KREVER ET GATESNITT PÅ MIN 12 M**

MATERIALBRUK

Vårt syn på omgivelsene påvirkes i stor grad av kvalitet på overflater, møblering og belysning. Byer og tettsteder vi opplever som flotte er preget av gater og byrom av høy kvalitet. Brostein, granitt, skifer og bytrær gir et annet uttrykk enn betongheller og asfalt.

Sentrumsområdet har genuine kulturhistoriske kvaliteter som bidrar til tidsdybde og identitet.

MATERIALBRUK I GATE

Noen fellesnevnere for materialbruk finnes i alle gatene i kvadraturen, fortauskantene av den tradisjonelle Hvaler-granitten, og 2-3 rader brostein i rennesteinen. Dette er estetisk gode og solide løsninger som bør videreføres og tilbakeføres. I boligstrøkene utenfor de eldste sentrumsgatene kan rennesteinsløsningen kombineres med asfaltert kjørebane, og fortauet og gaten vil likevel se tidløs og solid ut. Et godt eksempel er nylig rehabiliterte Kong Sverresgate på Hauge. I de historiske gatene og bygater med mange gående velges det en fortaustandard av høyere kvalitet, med dekke av skifer eller granitt.

FORTAUSTANDARD A – SKIFERDEKKE

Kantstein

Innenfor hele planområdet for KDP Haugesund sentrum skal det benyttes 30 x 20 cm lys platekantstein i granitt (Hvalergranitt eller tilsvarende). Hvalergranitt må alltid gjenbrukes der dette er mulig. I gater der fortauskanter etableres nye eller betongstein byttes ut, må det benyttes ny granitt med dimensjoner og overflate likest mulig de gamle fortauskantene. Hele kvartal må ha lik stein.

- **Kantstein skal legges med 10 cm vis i hele sentrumskvadraturen**
- **Holdeplass for buss skal ha 18 cm vis i ventearealets lengde, eventuelt benyttes profilert busskantstein i granitt med 30 cm bredde**
- **Nedsenk mot gangfelt skal ha 2 cm vis, og forøvrig utformes i tråd med veileder V129 Universell utforming, Statens vegvesen**
- **Nedsenk mot avkjørsler skal ha 2-4 cm vis**

Fortau

Fortau i bygatene har ulike soner, - ferdselsareal, kantsteinsone, møbleringssone og veggsone. Fortausbredde på 2,5 m dekker minstekravet til ferdselsarealet på 2,0 m for at det skal tilfredsstille kravet til tilgjengelighet for alle, samt 0,5 m kantsteinsone som muliggjør maskinell rydding av fortauet (N100).

Ofte er det snublefeller som lysstopler, skilt, trappeneser, blomsterurner, reklame mm i fortauet, noe som gjør det vanskelig for blinde og svaksynte å ferdes. Ferdselsarealet må være fritt for hindre. For å sikre fremkommelighet for alle må det i tillegg til ferdselsarealet etableres veggsone og / eller møbleringssone for plassering av ulike innretninger. Det tilstrebes å samle alle innretninger på en side av fortauet på en gatestrekning.

- **Lysstopler, trafikkskilt og andre standard gateinnretninger plasseres normalt i møbleringssone ut mot fortauskanten. Møbleringssonen bør ha en bredde på minimum 0,4 m.**
- **Det bør etableres veggsone der det er trappeneser, ramper, blomsterurner og reklame mm**
- **Veggsone og møbleringssone må ha en tydelig visuell og taktil kontrast mot ferdselsarealet for å tilfredsstille krav til tilgjengelighet for alle.**
- **Veggsone/ møbleringssone kan variere i bredde. Noen få steder kan man ha plass til trær/ vegetasjon, sittebenker, sykkelparkering og annen gatemøblering, men det krever en større bredde på fortauet**

Valg av dekkemateriale på fortau varierer etter hvilke gater i sentrum man befinner seg. I de eldste og mest sentrale bygatene i sentrum benyttes skifer eller granitt i fortauet.

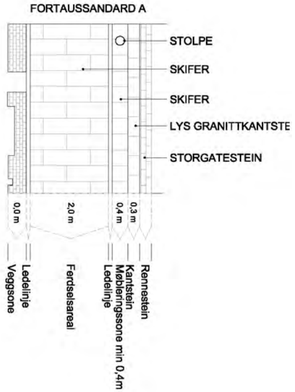

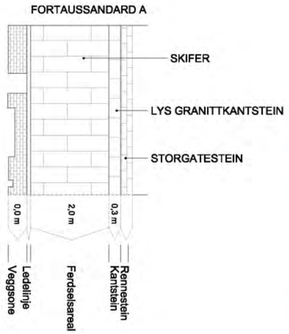

Skifer i fortausdekke benyttes i de aller eldste gatene og i de sentrale bygatene med mest gående. –Se vedlegg 1. Temakart materialbruk i fortau.

- **Det legges skifer både i ferdselsarealet (min 2 m) og i evt. møbleringssone / veggsone**
- **Skifer må være faststøpt for å sikre robusthet og vedlikehold.**
- **Ved bruk av møbleringssone / veggsone skal det legges sammenhengende ledelinje mot ferdselsarealet. Ledelinje skal være lys granitt 10 cm bred, med profilert topp (G603 med flammet topp).**
- **Det skal legges varmekabler i ferdselsarealet for å sikre trygg ferdsel for gående.**

FORTAUSTANDARD B – DEKKE I MØRK GRANITT

Granittdekke benyttes i bygatene forøvrig, og i gater der gående har prioritet.
– Se vedlegg 1. Temakart materialbruk i fortau.

- **Det legges Mørk granitt (type G654) både i ferdselsarealet (min 2 m) og i evt. møbleringssone/ veggsone.**
- **Granitt må være 10 cm tykk, slik at den er kjøresterk for maskinelt renhold.**
- **Ved bruk av møbleringssone/ veggsone skal det legges sammenhengende ledelinje mot ferdselsarealet. Ledelinje skal være lys granitt 10 cm bred, med profilert topp (G603 med flammet topp).**
- **Eventuelt kan det legges mørk granitt med taktil overflate, (type G654) i møbleringssone/ veggsone.**
- **Det skal legges varmekabler i ferdselsarealet for å sikre trygg ferdsel for gående**

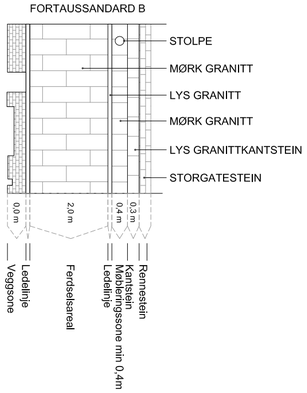

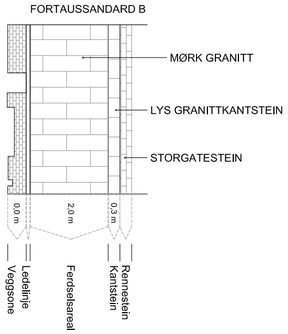

FORTAUSTANDARD C – ASFALTDEKKE

Asfalt i fortauet benyttes i de øvrige gatene innenfor KDP Haugesund sentrum.

- **Det legges asfalt både i både i ferdselsarealet (min 2 m) og i evt. møbleringssone/ veggsone.**
- **Ved bruk av møbleringssone/ veggsone skal det legges sammenhengende ledelinje mot ferdselsarealet. Ledelinje skal være lys granitt 10 cm bred, med profilert topp (G603 med flammet topp).**

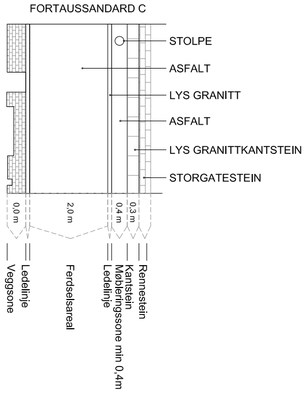

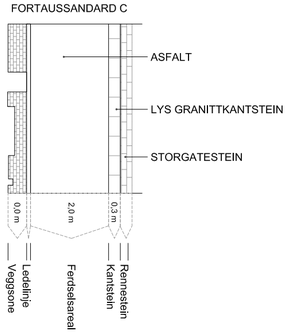

Kjørebanen

I kjørebanen legges det asfalt som hovedløsning.

- **Det skal legges 2 rader med storgatestein mot kantsteinen innenfor hensynssone bevaring kulturmiljø vist i KDP Haugesund sentrum. Se vedlegg 2. Temakart Bevaringssoner.**
- **I enkelte gater, smau og andre offentlige ferdselsårer av særlig historisk verdi er det ønskelig å legge brostein i hele gateløpet. Se vedlegg 3 - Temakart Gater med brosteinsdekke.**
- **De få gateløpene med original gammel brolegning bør restaureres og bevares. Se vedlegg 3 - Temakart Gater med brosteinsdekke. Dette gjelder de eldste sentrumsgatene (f.eks. Strandgaten, Niels Skorpensgate og Skjoldavegen).**
- **I gater som skal brolegges legges enten brukt storgatestein i forband eller brukt smågatestein i Wienermønster / «vifter». Hva som velges avgjøres basert på historiske årsaker og den aktuelle gatens belastning. Dersom ingen historisk basert grunn finnes, bør storgatestein benyttes.**
- **Brosteinsbelagte gater som inngår i hovedsykkelnettet skal ha brostein med overflate tilrettelagt for syklende, for lavest mulig rullemotstand (Skåret og flammebehandlet, slipt eller tilsvarende). Se Vedlegg 3 - Temakart Gater med brosteinsdekke. I ferdselsårer som primært benyttes av bil, samt kryss som med større belastning på dekket benyttes brukt, slitt brostein (evt. ny tromlet) som tåler større belastning enn skåret og flammebehandlet**

Overvann

I sentrumsgatene er to rader storgatestein som rennesteinsløsning hovedløsningen for avrenning av overvann.

- **Fuger skal være av ekspanderende materiale.**
- **Takvann fra bygninger skal ledes under fortau og ut i rennestein, evt. direkte overvannskum i gata elle direkte på overvannsledning. Noen steder kan det være aktuelt med separat overvannsledning i fortau. Løsning må avklares med Haugesund kommune (VA).**
- **Rister og lokk skal utføres i støpejern. Rister til sandfangkum må i gater med brosteinsdekke gis en rektangulær fasong tilpasset to brosteinsbredder slik at risten holder seg i rennesteinen og ikke stikker ut i kjørebanen. Et vellykket eksempel på dette er risten Furnes 4080 som er benyttet i prosjektet Haraldsgata Nord.**
- **Krav til løsninger for overvann forøvrig ligger VA- normen for Haugesund**

Tilrettelegging for syklende

Tilrettelegging for syklende kan løses på ulike måter, alt etter trafikkbilde og handlingsrom.

Det skal tilrettelegges for gode og trygge sykkelparkeringer i Haugesund sentrum. Disse må være plassert på strategisk utvalgte steder i sentrum, slik at de har nærhet til viktige publikumsområder. Det er også viktig med trygg sykkelparkering på Flotmyr og andre kollektivknutepunkt, slik at sykkel lett kan kombineres med kollektivtransport.

Enkelte steder kan det være aktuelt med overbygde sykkelparkeringsanlegg, samt trygge langtidsparkeringer tilpasset arbeidsreiser. Det er ønskelig med en helhetlig profil og design.

- **Sykling i blandet trafikk er den enkleste løsningen i gater med lite biltrafikk. I gater med sykling i kjørebanen kan det legges mindre felt med Sharrows (sykkelsymboler) for å bevisstgjøre andre trafikanter om at de må dele gata med syklister. Sharrows kan males eller utføres i stål/bronse. Dette kan være aktuell løsning i Kirkegata og Øvregata.**

- **Sykkelfelt anlegges der det er mange syklister kombinert med mye annen trafikk. Sykkelfelt skal utformes med bredde min 1,5m.**

  Sykkelfelt bør anlegges som tosidig løsning (Skjoldavegen). Sykkelfelt kan unntaksvis være ensidig der det tillates sykling mot kjøreretningen (Skåregata).
  Sykkelfelt skal ha stiplet kjørefeltmarkering. Sykkelfelt kan også ha farget dekke, der det er behov for å fremheve sykkelfeltet visuelt for å øke trafikksikkerheten. Det kan i tillegg være nødvendig med andre trafikksikkerhetstiltak.

- **Sykkelgate anlegges der syklende skal prioriteres høyest, og bilistene skal ta spesielt hensyn og tilpasse kjøremønsteret til syklistene. Sykkelgate kan være en aktuell løsning i Øvregata. Det anlegges fartsreduserende tiltak for bil, og gata skiltes med sykkelsoneskilt.**

Holdeplass for buss

I gate utformes holdeplass for buss i hovedsak som kantstopp. Holdeplass må utformes ihht kravene i N100, detaljutforming er nærmere beskrevet i V123 Kollektivtransport (Statens vegvesen).

Ventearealet skal ha platekantstein eller profilert busskantstein i granitt med 18 cm vis og 30 cm bredde. Det legges overgangsstein mellom busskantstein og vanlig platekantstein. Det legges ikke storgatestein som rennesteinsløsning langs holdeplass, heller ikke sluk.
Ledelinjemarkering av stoppunkt legges ihht V129 Universell utforming (Statens vegvesen).

Ventearealet på holdeplass kan markeres med avvikende belegg mot resten av fortauet, for å visuelt skille mellom ventearealet og fortau. Det kan være særlig aktuelt der det er mange ventende passasjerer og mange andre myke trafikanter som skal forbi.

- **I fortaustandard A (fortau med skifer/ mørk granitt) legges dekket på ventearealet i avvikende mønster.**
- **I fortaustandard B (fortau med asfaltdekke) legges det skifer/ mørk granitt i ventearealet.**
- **Holdeplassen kan markeres med oppmerket bussboks i gata for å synliggjøre holdeplassen i gata.**

Gangfelt og ledelinjer

Gangfelt skal plasseres tettest mulig inn mot kryss (1-2m), slik at fremkommeligheten for gående blir best mulig. Dekke i gangfelt skal være asfalt eller gatestein som er skåret og flammebehandlet, slipt eller tilsvarende. Jfr. N100's krav til kontrastmarkering.
Et sammenhengende system av ledelinjer er avgjørende for at blinde og svaksynte skal kunne ta seg frem i bybildet. Man skiller mellom naturlige og kunstige ledelinjer. Naturlige ledelinjer kan være vegger, murer, fortauskanter, soneinndelt belegning, brostein mm. Kunstige ledelinjer består av retningsindikatorer eller varselindikatorer. (V129 Universell utforming, Statens vegvesen).

- **Varselindikator benyttes alltid ved gangfelt, og skal legges vinkelrett på kjørebanen for å angi retning over gangfeltet. Der gangfelt ligger i bue mot kryss økes bredden på gangfeltet innover i gata. Dette må prosjekteres i den enkelte situasjon.**
- **Som retningsindikator benyttes naturlige ledelinjer som hovedløsning. Kunstige ledelinjer benyttes der det ikke er sammenheng i de naturlige ledelinjene.**
- **Kunstige ledelinjer skal være i støpejern**

Kryssområder

I kryssområder er det spesielt viktig å gjøre både myke og harde trafikanter oppmerksomme, og utformingen må være slik at alle ledes trygt fram. Det kan gjøres tiltak for å redusere farten, tydeliggjøre hvor de ulike trafikantene skal bevege seg eller ved å bruke ulikt dekke for å signalisere systemskifte. Der man ønsker å få farten ned kan hele krysset heves, slik det er gjort i krysset Haraldsgata/ Tuhauggata.

Avkjørsel og offentlig smau

Avkjørsler skal ha 4 m bred åpning, og maks 6,5 m bredde med nedsenka fortauskant. Der avkjørsel for bil krysser fortau benyttes brostein i avkjørselens bredde.

- **Der offentlige ferdselsårer krysser fortau (f.eks. Dreiersmauet) benyttes skåret, flammebehandlet storgatestein eller brostein av det format ferdselsåren for øvrig har.**
- **Der private avkjørsler krysser fortau benyttes skåret, flammebehandlet smågatestein.**

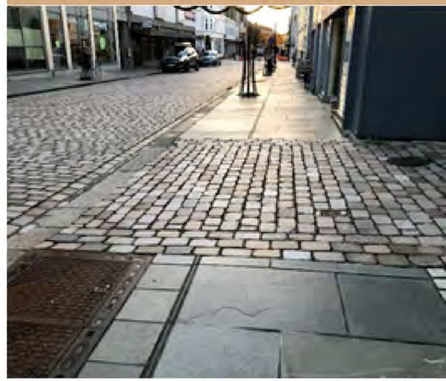

PROSJEKTUTLØST UTBEDRING AV GATE

Minimumsløsningen gjelder for hele planområdet i KDP Haugesund sentrum, og skal også benyttes ved prosjektutløste utbedringer av gater der hele kvartalet blir berørt, ved nybygg og større gravearbeider i forbindelse med ledningsnett mm.

Ved mindre gravearbeider for en kortere strekning/ på tvers av gate tilbakeføres eksisterende situasjon.

Ved graveløyve for tiltak over/ under bakken i sentrum stilles det krav til samordning. Beslutning om valg av standard ved utbedringsarbeider skal tas i samarbeid med Haugesund kommune.

Krav til utførelse:

- **Kantstein 30 x 20 cm lys platekantstein (Hvalergranitt eller tilsvarende)**
- **Asfaltdekke i kjørebane og fortau**
- **Rennesteinen – 2 rader storgatestein i hensynssone bevaring**
- **Stolper og skilt plasseres i møbleringssonen**
- **Ved utskiftning av lysarmatur og møblement benyttes valgt type/ standard**

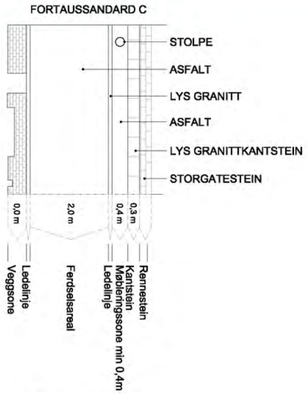

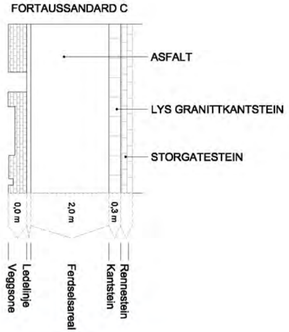

MATERIALBRUK I BYROM

Mulige materialer i dekke og konstruksjoner

- **Naturmaterialer som granitt og skifer kan benyttes i konstruksjoner og dekke**
- **Plaststøpt betong kan benyttes, prefabrikert betong er ikke ønskelig**
- **Armert grusdekke**
- **Gressdekke**
- **Trematerialer**
- **Falldekke på lekearealer skal være av miljøvennlige materialer. Her skjer det mye, og vi må følge med på utviklingen**

Tregruberister og trebeskyttere

- **Trestøtter og trerister skal være i støpejern/ cortenstål og ikke ta mer plass enn nødvendig i byrommet.**
- **Trerister skal være flate, slik at de ikke hindrer fremkommeligheten**

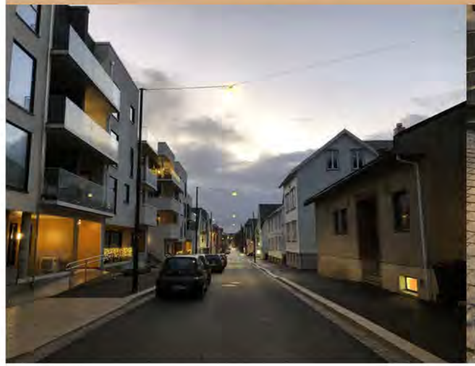

Ulike byrom har ulike funksjoner. I parker er trær, vegetasjon og grønt dekke viktig, mens plasser og torg gjerne har mer fast og slitesterkt dekke.

Enkelte byrom, så som Rådhusplassen og byparken skal ikke endres, men må ha et godt vedlikehold.

Byens plasser, parker og torg skal tilpasse seg de omkringliggende gatene på en god måte.

Møblering og materialbruk skal velges ut som en del av en helhetlig prosjektering utført av landskapsarkitekter. I utviklingen av byrommene bør det gjennomføres en kartlegging av byrommets historie og funksjon, og legges vekt på brukermedvirkning der det er aktuelt.

Materialbruk og kvalitet beskrevet i dette dokumentet skal gi føringer for disse, men må ikke være bindende.

Et grønt og frodig sentrum innbyr til blant annet rekreasjon, læring og stressreduksjon for innbyggere og besøkende til Haugesund. Slike goder fra naturen er eksempler på «økosystemtjenester». Begrepet brukes for å synliggjøre hvordan tilstedeværelsen av og prosessene i naturen gagner oss mennesker.

For prosjekter omfattet av formingsveiledren er spesielt følgende økosystemtjenester relevante:

- **Biologisk mangfold**
- **Pollinering**
- **Kunst, lek og læring**
- **Matproduksjon**
- **Estetikk**
- **Lokal klimaregulering og overvannshåndtering**

I fremtidige utviklingsprosjekter i Haugesund sentrum, bør tilrettelegging for disse økosystemtjenestene være en sentral del av både planlegging og gjennomføring.

Biologisk mangfold

Et mangfold av arter sikrer velfungerende økosystemer, med mat og leveområder for dyr, fugl, insekter og fisk. Biologisk mangfold er grunnleggende for nesten alle økosystemtjenester, men gir i seg selv positive naturopplevelser for mennesker. Bare det å vite at det finnes ekorn og fuglereir, selv om man ikke ser dem, kan bidra til store naturopplevelser for dem som oppholder seg i byrom.

Haugesund kommune kan legge til rette for biologisk mangfold i sentrum ved å sørge for sammenhengende, variert og gjennomtenkt plassering av vegetasjon og vann-elementer i byrom og gater. Dette innebærer at det bør finnes en god blanding av ulike trær, busker og blomster over hele byen, med omfang og utforming tilpasset hver enkelt plass. Innimellom bør det også være åpne vannspeil. Slik inviterer vi et mangfold av insekter, fugler og dyr inn i sentrum.

«Grønne korridorer» knytter sammen grøntarealer i gater og andre byrom, og bør finnes over hele sentrum av Haugesund. Korridorene kan bestå av for eksempel store trær, busker, beskjeden kantvegetasjon, «ugress», blomsterrike midtrabatter og blomsterpotter festet til lyktestolper. Behovene til pollinatorer må være førende for hva som plantes ut. Det finnes stort sett alltid rom for vegetasjon, selv i trange og trafikkerte sentrumsgater.

Pollinering

Tilstedeværelsen av pollinerende insekter som sommerfugler, veps, fluer, biller og humler er ikke bare et kjært sommertegn, men også essensiell for blomstring og matproduksjon over hele verden. Ved å legge til rette for pollinatorer i Haugesund sentrum er vi med på å sikre matproduksjon og naturmangfold.

Det viktigste tiltaket vi kan gjøre er å plante ut vekster som blomstrer til ulike tider gjennom året og som har rikelig med pollen og nektar. Pollinatorene kan som regel ikke bevege seg langt uten tilgang til mat og gjemmesteder, og det er blant annet derfor grønne korridorer er så viktige. Store arealer med bare grønn plen eller asfalt bør unngås. En enkel måte å sikre nok mat og leveområder på er å la enkelte områder av en plen eller park forbli uklipt, gjerne med et skilt som forklarer tiltaket.

Insektshoteller og humlekasser kan utgjøre en viktig forskjell for pollinatorene, og er flotte verktøy for å spre kunnskap om hva pollinatorene gjør for naturen og mennesker. Hotellene/kassene må hovedsakelig bestå av naturlige materialer og ha et design tilpasset pollinatorene. Feil utforming kan gjøre mer skade enn nytte, så det er viktig at dette gjøres riktig.

Pollinering og frøspredning, biologisk mangfold, estetiske verdier, rekreasjon, mental og fysisk helse.

Insektshotell i Bibliotekparken

Kunst, lek og læring

Selv om barn nok brukte elementer fra naturen i leken sin i større grad tidligere, har for eksempel kvister, kongler, kastanjer, fjær og skjell fremdeles stor opplevelses- og rekreasjonsverdi. Også større natur-elementer, som for eksempel klatretrær, labyrinter, insektshoteller, blomsterenger, stier og fontener vil kunne bidra til å gjøre byrom i Haugesund til attraktive samlingsplasser for barn og unge.

I tillegg til å være et sted for lek, vil bynaturen også kunne tjene som arena for opplæring i naturfag og som inspirasjon for kunstnere i alle aldre.
Barn beveger seg gjerne korte avstander av gangen, og for barn som vokser opp i sentrum av Haugesund vil det kunne være av stor betydning for oppvekstmiljøet at det finnes natur av god kvalitet i gåavstand fra hjemmet

Matproduksjon

Epletrær i biblioteksparken, ripsbusker i Kaigata eller en krukke med gressløk på Rådhusplassen-mulighetene for matproduksjon i Haugesund sentrum er mange. Urban matproduksjon gir ikke bare lokale råvarer på tallerkenen, men også rom for gode og nære naturopplevelser for folk i alle aldre. Haugesund kommune bør finne rom i byen til å så og plante spiselige vekster i sentrum, og la innbyggere ta aktivt del i stell og høsting. Spesielt barn i barnehage og skole vil kunne få både lærdom og glede av å se hvordan mat produseres og høste av egen innsats. Informasjonsskilt om hva slags vekster som står hvor gir økt kunnskap, mattrygghet og inspirasjon for forbipasserende.

Urban matproduksjon med eplertrær

Estetikk

Urban natur bryter opp det «harde» i en by, og skaper trivsel, inspirasjon, identitet og tilhørighet gjennom sine estetiske kvaliteter. Et viktig eksempel er sammenhengende beplantning av bytrær (særlig alléer) som kan forandre en gate fra grå og kjedelig til spennende og innbydende. Det tar lang tid før utplantede trær vokser seg store nok til å danne en skikkelig allé, og vi må forsøke å bevare eksisterende tre-rekker i utviklingen av Haugesund sentrum.

Andre eksempler på viktige estetiske natur-elementer i byen er busker, åpne vannspeil, enger, parker og blomsterbed. Fargerike og vakre plantearrangementer må få en tydelig plass i alle fremtidige sentrums-prosjekter i Haugesund.

Lokal klimaregulering og overvannshåndtering

I årene fremover vil Haugesund oppleve hyppigere episoder med kraftig regn, høyere temperaturer samt økt fare for stormflo og tørke. Ved å sørge for natur av god kvalitet i sentrum kan vi dempe skadevirkningene av de pågående klimaendringene.

Den største utfordringen for Haugesund vil antakelig være håndtering av overvann som følge av mer regn. Dette er spesielt utfordrende fordi vi gjennom årene har bygget ned naturens egen måte å håndtere problemet på, nemlig grønne overflater og åpne vannspeil. De naturbaserte løsningene vi kan benytte oss av i Haugesund er å bevare/gjenåpne dammer, bekker og elver og å sørge for hyppig forekomst av åpne, grønne områder som gir vannet adgang til det underliggende jordsmonnet. Grønne tak og annen spredt vegetasjon vil også bidra til å absorbere noe av vannmassene. Trær, busker og kantvegetasjon vil dessuten kunne rense vannet og redusere erosjon.

Planter binder karbon, og vil i seg selv bidra til å dempe klimaendringene. Vann absorberer varme om sommeren og avgir varme om vinteren, og vegetasjon kan gi skygge, dempe vind og øke luftfuktigheten. Natur i byen er dermed sentralt for å kunne motvirke de skadelige effektene av klimaendringene.

Grønne tak alene vil kunne ta opp store mengder Co2, samtidig som de bidrar til stabilisere temperaturen i bygg om sommeren, og dermed reduserer behovet for nedkjøling. I denne sammenheng har vi store uutnyttede arealer i Haugesund sentrum.

Temaet er nærmere behandlet i overvannsplanen for Haugesund kommune.

Grønne tak virker avlastende ved store nedbørsmengder

BEPLANTNING OG VANN

Variert vegetasjon i sentrum gir rikt dyreliv, øker menneskers trivsel, virker støydempende og er sentralt for å redusere skader i forbindelse med ekstremvær. Hva som plantes ut hvor i sentrum, og hvordan områdene skjøttes, må tilpasses det enkelte by- eller gaterommen, men bør ta hensyn til følgende:

Regvannsbed

- Vegetasjonen bør være av varierende høyde, slik at vi har leveområder og føde tilpasset ulike dyr og insekter. Dette får vi til ved å plante ut ulike typer trær, busker og blomster og ved å ikke klippe plener helt ned over alt.

  Beplantninga må være pollinatorvennlig, noe som betyr at det må være tilgang på blomster med rikelig med pollen og nektar gjennom hele vekstsesongen. Et godt verktøy i denne sammenheng er www.blomstermeny.no

- Haugesund kommune skal ikke plante ut høyrisiko fremmede arter. Informasjon om dette finnes blant annet hos Arstdatabanken. no. Per i dag gjelder dette 129 planter, og en del av disse artene finnes fremdeles til salgs hos planteforetninger. Vær også klar over at utplanting av alle fremmede arter utgjør en viss risiko for naturmangfoldet, selv om de per i dag ikke er regnet som høyrisiko-arter, slik som krokus og tulipaner.

- Om mulig bør stedegne arter benyttes i utplantning. Dette er norske arter som forekommer naturlig i Haugesund-regionen. Ved å plante ut lokale arter i Haugesund sentrum, styrker vi naturmangfoldet på Haugalandet og synliggjør for innbyggerne hvilken fantastisk natur som finnes her.
  Utplanting av stauder og andre flerårige planter forenkler vedlikeholdet, og kan dermed bidra til et stabilt frodig og vakkert sentrum.

- Vurder om det er rom for spiselige vekster i byrommet. Dette vil bidra til sentrum på mange plan.

- Blomsterløk spirer på nytt år etter år, og løkene bør ikke kastes etter at årets blomstring er over. Aller helst bør blomsterløkene få bli i jorda over flere sesonger. Alternativt kan de gis bort til innbyggere.

- Vi må utnytte restarealer som mulighet til å plante ut mer. Nyttige eksempler er klatreplanter oppover vegger og møblering, blomsterenger og busker langs gater og flekker av blomster i større plener.

- Ta hensyn til allergier i utplantning. Følg tips fra Astma- og allergiforbundet.
  https://www.naaf.no

- Vi bør la det stå igjen flekker av uklippet gress i hager og plener. Dette bedrer levekårene til pollinatorer betraktelig i tettbebygde strøk og kan være et viktig bidrag for å skape grønne korridorer.

- Det bør stilles krav til beplantningsplan i byggeprosjekter i sentrum.

Tilstedeværelsen av vann i by- og gaterom tilfører Haugesund sentrum viktige kvaliteter uten at det er kostbart å drifte. Også her er det viktig å tilpasse utforming og plassering til hva byrommet er tenkt brukt til; noen steder skal vann virke som et beroligende element, mens det andre steder skal innby til lek og aktivitet. Vann i kunstige vannspeil og fontener bør i størst mulig grad gjenbrukes. Eksempler på vann-elementer en kan ha i Haugesund sentrum er blant annet dammer, elver / bekker, fontener og andre typer kunstige vannspeil.

Vannlek i tåkefontene

TRÆR

Bytrær har mange viktige funksjoner i tettbebygde strøk.

Trærne er i seg selv matfat og habitat for et stort mangfold av arter; fra ekorn, flaggermus og fugler til biller, sopp, mose og lav. Både treslag, alder, størrelse og tilstand på trærne virker inn på hvilke arter som trives der, og i Haugesund sentrum bør det finnes trær for enhver smak.

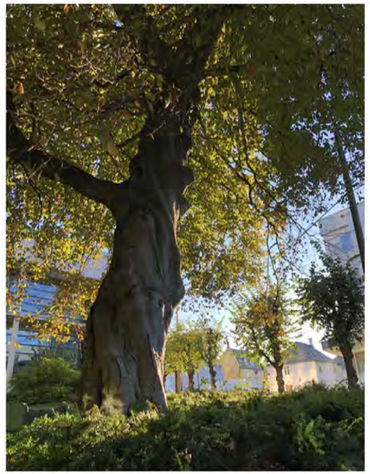

Trær utøver regulerende tjenester. Den store totale overflaten begrenser flomeffekten ved mye regn og bladene demper forurensning ved å samle opp svevestøv fra lufta. Røttene binder jorda og reduserer forurensning i jordsmonnet, som for eksempel nitrogendioksid fra biler. Bytrær demper dessuten effekten av temperatursvingninger, gir skygge for sola, ly for regnet og le for vinden.
For innbyggere bidrar bytrær også med identitet, læring, muligheter for rekreasjon og estetiske kvaliteter. De bryter ned byskalaen, og skaper dermed gode byrom. Alléer og torgtrær har i mange tilfeller lange historiske røtter og kan skape en lesbar og historisk forbindelse for byboeren.
I dag har kun enkelte kvartaler av Haugesund sentrum trær av høyere kvalitet. Med tanke på den viktige rollen de spiller i bybildet og den store verdien til gamle trær, bør vi bevare dem som allerede finnes, og finne rom for å plante ut nye trær.

Humlevennlige arter, seljeblomst

Det er mye å ta hensyn til i både utplanting og skjøtsel av bytrær, og det bør være lav terskel for å innhente råd fra profesjonell arborist. Følgende hensyn må vurderes for trær i Haugesund sentrum:

Utplanting:

- Teknisk enhet har det overordna ansvaret for trær på kommunal grunn. All utplanting av trær må avklares med Teknisk enhet.
- Nye trær skal ha en stammeomkrets på minimum 16-18 cm
- Vær nøye i utvelging av hvilke arter som plantes ut hvor, både med tanke på vekstforhold og fremtidig størrelse på treet. Trær som blir store kan for eksempel gjøre mye skade i gater, men kan passe fint i en park.
- Gjør nødvendige forberedelser og tiltak slik at røttene kan utvikle seg uten å ødelegge for rør og annen infrastruktur.
- Det skal ikke plantes ut nye trær i gater, torg eller tun der de er til betydelig hinder for fremkommelighet.
- Trær som ofte gir allergiske reaksjoner, som bjørk, skal ikke plantes ut i sentrum.

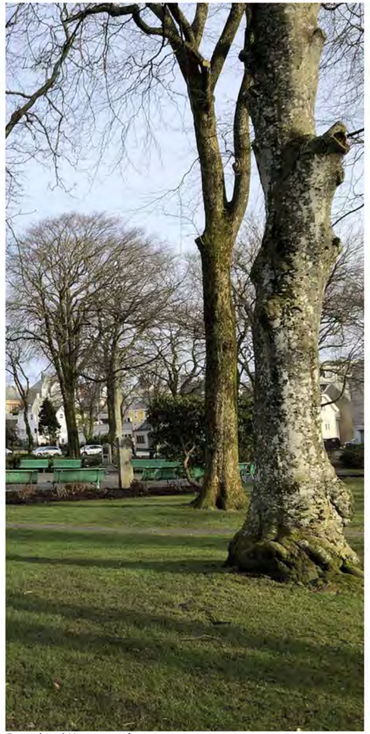

Byparken i Haugesund

Skjøtsel og fjerning:

- Teknisk enhet har det overordna ansvaret for trær på kommunal grunn, vedlikehold av trær skal skje i samråd med Teknisk enhet. Miljørådgiver og byantikvar skal holdes informert om tiltak som skal gjøres med trær i sentrum.
- Vedlikehold av bytrærne skal gjøres på en skånsom og profesjonell måte.
- Tilstandsvurdering fra to uavhengige arborister skal innhentes dersom det er aktuelt å felle et tre som er svært gammelt, rødlistet og/eller har nasjonal forvaltningsverdi for Norge. Minst én av rapportene bør inneholde en vurdering av artsmangfoldet av sopp og lav som vokser på treet.
- Død ved er en viktig ressurs for artsmangfoldet. Derfor bør deler av et tre som felles, bli liggende i naturen, enten i byrom eller i andre uteområder i Haugesund, etter avtale med teknisk enhet. I et byrom kan deler av en stamme for eksempler fungere som insektshotell, element i barns lek eller bare få ligge som et verdifullt habitat for andre arter.
- Alle trær som felles skal erstattes av minst ett nytt tre. Det kan være aktuelt å plassere erstatningstrær andre plasser i sentrum enn der det felte treet stod.

KUNST

Formingsveilederen forsøker å etablere en felles forståelse for hvordan sammenhengen mellom byrom og kunst bør være, hvordan kunst også kan være et virkemiddel for å forbedre vår by. For å få en god sammenheng mellom byrom og kunst må vi vurdere:

Ved opprustningen av Haraldsgata nord for Bytunet ble det foreslått å legge ned sitater fra diktene til Kolbein Falkeid nedfelt i fortauene. Diktene ble valgt ut i samarbeid med Falkeid selv. Diktene ligger i de tre kvartalene i Haraldsgata mellom Bytunet og Byparken i Haugesund.

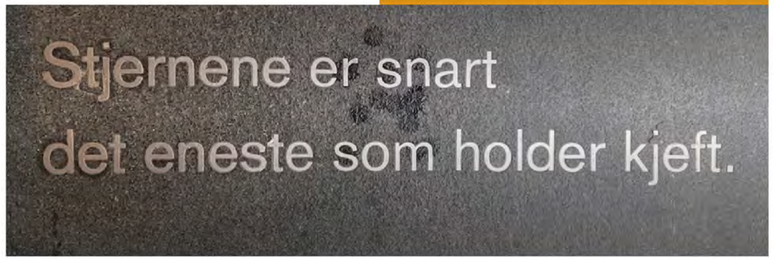

Sted først – så kunst:

Dersom utgangspunktet er byrommet:

- **Hvilket sted er dette? Hvem bruker byrommet i dag?**
- **Hvordan kan kunst bidra til å lage stedet til et møtested?**
- **Hvordan kan kunst bidra til å endre folks oppfatning av dette stedet og også påvirke hvordan nærområdet oppfattes?**
- **Finnes det historier knyttet til stedet som bør formidles?**
- **Kan kunst på dette stedet påvirke hvordan mennesker beveger seg i byen, og hva skal til for å oppnå dette?**

HIT-utstillingen ,Foto:Grethe Paulsen Vie, Haugalandmuseet

Kunst først - så sted:

Dersom utgangspunktet er et kunstverk:

- **Finnes det mer beskjedne byrom som kan bli til et sted ved at dette kunstverket integreres?**
- **Finnes det sammenhenger som kan bidra til å styrke bindingene mellom byrommet og kunsten?**

I tillegg kan utgangspunktet være byens historie eller historiske hendelser:

- **Hvilke historier bør fortelles? Hva er viktige biter av vår identitet som ikke synes i bybildet?**
- **Hvilke omgivelser ville styrket muligheten for historieformidlingen?**

T.V. :Haugesund billedgalleri. "Puck" (1973) av Nina Sundbye og "Bøyg" (1995) av Johan Audun Hauge Over: Edda kino, veggmosaikk (1980) Sverre Loge Pettersen.
TH: Haraldsgata, skulptur "Ulv" (2000) Skule Waksvik

Kunst og barn

Når det skal brukes midler på kunst i et offentlig byrom bør det vurderes hvordan dette særlig kan rettes mot barns opplevelse av byen.
Kunst kan ha mange uttrykksformer, og også være et element i gatebildet slik som her i Haraldsgata.

MØBLERING

Møblering av offentlige byrom og gater er viktige elementer som legger til rette for trivsel, opphold og aktivitet. Møblering kan være benker og plantearrangementer, og løsninger på praktiske gjøremål som å kaste søppel og parkere sykkelen.

Møbleringen skal i hovedsak ha et moderne helhetlig formspråk og skal utføres i bestandige og solide materialer. Søppeldunker, sykkelparkering, rister, stolper, basisbelysning og skilt skal ha et nøkternt formspråk slik at disse trer mer tilbake i bybildet. Dette gir rom for at benker, trebeskyttere og plantekasser kan gis mer varierte formuttrykk og farger.

Lek

I utforming av byrom som er spesielt tilrettelagt for barn er det viktig å huske på at lekeplasser ikke nødvendigvis er harde materialer og dyre apparater. Det kan også være

Man bør forsøke å sikre byrom beregnet på barn mot trafikken rundt, og det kan også være lurt å etablere «snarveier» til lekeplassen, slik at det ikke blir for langt å gå dit for de minste.

Fargebruk

Fargepaletten på materialer og utstyr bør være gjennomgående og er gjeldende for hele planområdet KDP Haugesund sentrum. Fargene bør være nøytrale, evt. med innspill av andre farger noen steder.

- **Basismøbleringen skal tilpasses alle**
- **brukergrupper.**
- **Møblering skal være en integrert del av byrommet. Samtidig skal møbleringen gi rom for at særlig barn og unge kan finne rom for fysisk utfoldelse i nye byrom og parker som etableres.**
- **Møblering skal plasseres slik at de ikke kommer i konflikt med ferdselsarealene.**

- **Grønne labyrinter**
- **Spennende skilt om omgivelsene**
- **Trær og andre «former» å klatre i**
- **Fontener å plaske i om sommeren**
- **Spennende gjemmesteder**
- **Rare figurer/kunst**
- **Kjøkkenhager**
- **Sansehager**
- **Åpne rom/plener til løping og herjing**

- **RAL 9017 Trafikksort benyttes som grunnfarge for lyktestolper, understell benker, sykkelparkering, avfallsbeholdere og leskur og pullerter.**

- **Andre gateelementer kan gjerne ha andre farger for å fremheve enkeltelementer. Valg av slike farger må begrunnes ift funksjon og avklares med Haugesund kommune, Enhet for byutvikling.**

Benker

Benker i byrom og gate legger til rette for sosiale møter, man kan stanse opp, spise niste, eller ta en hvilepause. Å kunne hvile underveis gjør at flere eldre og bevegelseshemmede kan gå ut og være mer aktive.

Byrommene i Haugesund sentrum skal ha mange benker. Det bør gjerne være sittemuligheter med 200 m avstand langs gater og gangveger.

- **Benker må ha ryggstøtte, armlene, og sittehøyde på 45 cm for å oppfylle kravene til tilgjengelighet for alle. Noen benker i det enkelte byrommet/ gata må tilfredsstille disse kravene.**

- **Sitteflaten bør være av naturmateriale, primært tre som er mykere og har jevnere temperatur enn andre materialer.**

- **Benkene bør være mest mulig vedlikeholdsfrie og være robuste nok til å tåle offentlig miljø,**

- **Ved utforming og valg av taktilitet, fargebruk, kontrast mm., som tilpasning for svaksynte skal det også finnes løsninger som estetisk henger godt sammen med helheten.**

Dersom fortauet har møbleringssone kan det være aktuelt å plassere ut sittebenker. I et gatemiljø bør benkene være nøytrale.

I Haraldsgata Nord er det valgt Porto benk fra Vestre Benker i byrom kan gjerne ha et variert form- og fargeuttrykk og fungere som flerbruksmøbler, særlig der det tilrettelegges særskilt for lek og aktivitet.

Noen steder, som i Byparken og på Rådhusplassen finnes det i dag klassisk møblering som skal videreføres.

Avfallsbeholdere

- Avfallsbeholdere bør ha samme farge, materialer og formspråk som benker og sykkelstativ.
- De må være vedlikeholdsfrie og av holdbart materiale.
- De bør være fleksible og både kunne monteres frittstående og på vegg/ stolpe.

I Haraldsgata Nord er det valgt Urban avfallsbeholder fra Vestre.

Sykkelparkering

- **Løsninger for sykkelparkering bør være lett synlige og se innbydende ut, samt at de må være funksjonelle. Det er ønskelig med en helhetlig profil og design.**
- **De bør ha et enkelt uttrykk, være av bestandig materialer og ha fleksibel løsning for montering. Man må kunne låse sykkelrammen til sykkelstativet.**
- **Sykkelstativ bør ha samme farge, materialer og formspråk som avfallsbeholdere og benker. Sykkelstativene merkes med sykkelsymbol.**

I Haraldsgata Nord er det valgt Vroom sykkelstativ fra Vestre. I byrom og plasser kan sykkelparkeringen gjerne også ha et mer variert form- og fargeuttrykk enn i gatebildet forøvrig.

Pullerter

I gater med gateparkering/ varelevering kan det benyttes pullerter for å hindre at biler kjører opp på fortau. Skiferdekke i fortau er særlig sårbart for skader. Det kan også være aktuelt å benytte pullerter for å sikre mot terror, enten fastmontert eller med heve/ senkefunksjon. Pullerter må ha refleksmerking eller lys.

Leskur

For de kollektivreisende er det viktig at leskur og holdeplassutstyr har et mest mulig uniformt utseende slik at man kjenner seg igjen. I bybildet må det også tas estetiske hensyn, samt at det er en stor fordel å ha standardiserte løsninger som forenkler prosjekteringsprosessene og vedlikehold/ reparasjoner.

Valg av ny leskurtype vil skje hos Teknisk enhet, i samråd med Enhet for byutvikling. Leskur bør ha samme materiale, farge og formspråk som øvrige gatemøbler. Krav til leskur er beskrevet i V123 Kollektivhåndboka fra Statens vegvesen.

Haugesund kommune legger vekt på følgende krav:

- **Målene for leskur skal være min 1,6 dybde x 2,5 m bredde.**
- **Enkelt design, med refleksfritt glass**
- **RAL 9017 trafikksort**
- **Må kunne tilpasses bymiljø og omkringliggende bebyggelse**
- **Må kunne leveres både med og uten sidevegger (galgetype) da det ofte er begrenset plass i sentrumsgatene**
- **Skal leveres med innvendig lys**
- **Skal leveres med avfallssystem**
- **Skal leveres med holdeplassnavn og rutetavle**
- **Skal leveres med god kontrastmarkering av sideglass**
- **Det skal være min 0,5 m fast dekke rundt alle sider av leskuret, for å lette vedlikehold.**

BELYSNING

God belysning er viktig for at folk skal kunne ferdes ute når det er mørkt. Haugesund sentrum skal oppleves trygt, trivelig og attraktivt for gående og syklende. En oppgradering av basisbelysningen i Haugesund sentrum vil styrke Gåstrategien, forebygge kriminalitet, gi økt trivsel, gi et varmere utrykk, spare energi og gi bedre kontroll og styring av lyseffekt. Belysningen skal både tilfredsstille tekniske krav og være en del av møblementet langs gata.

Det er viktig at byens historiske deler får en ny belysning som styrker disse strøkene.
Dette hviler på to egenskaper:

1. Lysvirkning - Lysvirkningen må ha et mildere gulhvitt lys fremfor dagens blåhvite (kvikksølvdamp) eller oransje (høytrykk natrium).
2. Design – Armaturen må være likesidet rund og ha noen type hvit, gjennomskinnelig skjerm som gir mildt lys til siden og sterkere ned på gate og fortau.

Alle nye lamper skal kunne utstyres med felles lysstyringssystem. Frem til nå er dette løst med Phillips CityTouch.

Lysforurensning må unngås, og belysningen må ikke blende, forvrenge fargene, skape trafikkfarlige forhold eller være til sjenanse for naboer, andre brukergrupper eller innsekt- og dyreliv. Optimalisering av lyskildenes retning, styrke og virketid er viktige tiltak for energieffektivisering og redusert lysforurensning. Veilederen «Lys på stedet» beskriver god utendørsbelysning i byer og tettsteder:
www.regjeringen.no/contentassets/52dc5ce-489734c959e079471b0757dec/t-1512.pdf

Kravspesifikasjon basisbelysning:

- **Runde lamper, med opalisert (og dermed svaktlysende) skjerm (Phillips Copenhagen eller tilsvarende)**
- **Inntrukket LED- panel**
- **LED- lyskilde med lysvirkning 830 – 3000 kelvin = varmhvit.**
- **Lyset bør kunne styres med felles lysstyringssystem (Phillips CityTouch eller tilsvarende)**
- **Farge på stolper: RAL 9017 - trafikksort**

Belysning i gate

Haugesund står foran en omlegging av gatebelysningen til miljøbesparende LED og bort fra kvikksølvdamp og høytrykk natrium.

- **Belysningen må basere seg på flere, tettere monterte enheter med moderat lysstyrke fremfor få med høy styrke og lang avstand mellom. Gatelysene må kunne fungere både som bardunert og stolpemontert.**
- **Historiske gater med mange gående i sentrumskvadraturen skal ha bardunert belysning. Se vedlegg 4. Belysning i gate. Som bardunert gatebelysning i hensynsonene benyttes runde lamper, med opalisert (og dermed svaktlysende) skjerm og inntrukket LED-panel som gir minst mulig lysforurensning til sidene. Frem til nå er dette løst med gatelampen Phillips Copenhagen.**
- **Bardunert gatebelysning skal i sentrumsgatene henge slik at undersiden av lampen henger i 6 m høyde. Dette gir typisk veggfeste i 6,7 m høyde. De stedene bardunert belysning trenger oppheng i mast skal mastene være 7m høye og lakkert RAL 9017 trafikksort.**

Belysning i hensynssoner

I de delene av hensynsonene der stolpemontert gatebelysning er naturlig er det ønskelig å benytte en teknisk oppgradert utgave av byens eldre gatebelysning, -den såkalte «Haugesundslampen». Haugesund Kommune har i samarbeid med Haugaland Kraft fått utarbeidet en teknisk oppgradert utgave av «Haugesundslampen» som kombinerer originalens klassiske design med en moderne, standard LED-lysinnsats som er lett å komme til for vedlikehold. Lampen gir godt nok lys til at den kan benyttes i vanlige bygater i boligstrøk. Se foto.

Lampen tenkes primært benyttet i trehusmiljøene på Hasseløy og Risøy, i villastrøkene nord for Byparken og rundt Lillesund og i bolistrøkene øst i sentrum.

Belysning i byrom

Ved oppgradering av byrom må belysning være en naturlig del av prosjektet. I byrom står man gjerne friere i valg av både plassering, feste, armatur og lyskilde. Effektbelysning av enkeltobjekter kan også være riktig. Valg av belysning i byrom inngår som en del av prosjekteringen.

Julegatebelysning

Julebelysning i sentrum er særlig designet for Haugesund og omfatter en tykk lenke av imitert granbar med små LED-lys. Rundt denne er tvinnet et en lenke med LED-lyspærer. Disse er kulørte (hvitgul, orange, rød og grønn) i Haraldsgata inspirert av byens aller første julebelysning. I de øvrige gatene er pærene kun hvitgule.

Dette designet og fargesystemet skal følges ved videre utvidelser av julegatebelysningen. Utvidelser er særlig aktuelt i Strandgata, Skjoldavegen, Sørhauggata og enkelte tverrgater mellom Strandgata og Sørhauggata.

Veggfester til julegater skal være på 6m høyde og utføres så solid som mulig. Ved utvidelser av julebelysning utenfor gågaten skal strømtilførsel komme fra gatebelysningen.

INFORMASJON, SKILT OG REKLAME

Gatenavnskilt

Gatenavnskilt i hensynsone bevaring skal være hvitlakkert med preget tekst i svart.

Vegskilt

Trafikkskilt skal være stolpemontert, og plasseres i møbleringssone/ veggsone.

De karakteristiske gamle busstoppskiltene fra Haugaland billag («Kongen av Danmark» – skiltene) som fortsatt står på enkelte holdeplasser i Haugesund er ikke ihht skiltnorm, men har lokalhistorisk verdi. Disse skiltene bør restaureres og plasseres i tilknytning til holdeplass der det er naturlig.

Infotavler og skilting

Det er satt opp veivisningsskilt for turister i Haugesund sentrum. Disse er svarte med hvit tekst. Informasjonstavler med formidling av Haugesunds kulturhistorie mm. bør også være et satsingsområde, med tanke på tilrettelegging for turisme og undervisning. Informasjonstavler må ha gode kontraster og taktilitet.

Reklame

Krav til utforming og bruk av reklame er gitt i kommuneplanens bestemmelser §§ 53-68. Fortau skal ikke benyttes til løsfot- reklame, med mindre de kan plasseres i møbleringssone eller veggsone. Ferdselsarealet skal til enhver tid være fritt for hindre.

TEMAKART

3

TEMAKART - FORTAUSSTANDARD

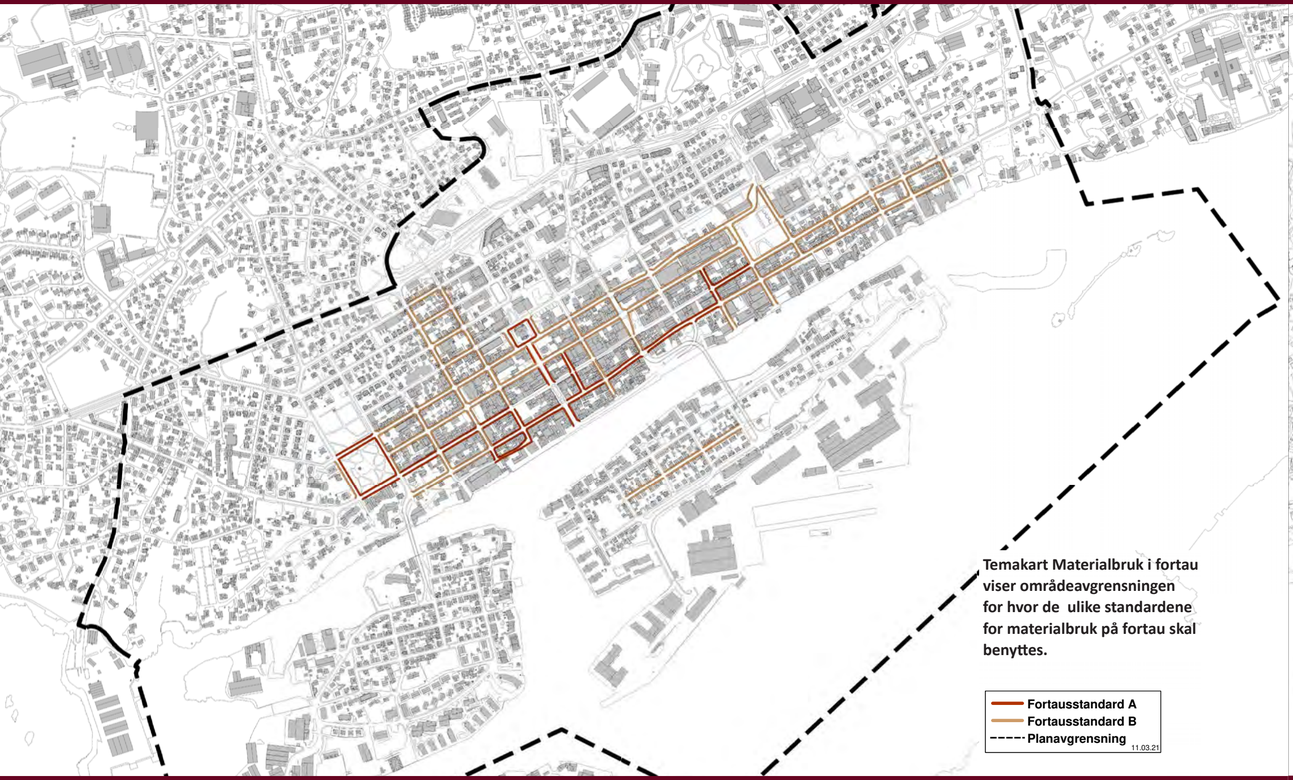

Temakart Materialbruk i fortau viser områdeavgrensningen for hvor de ulike standardene for materialbruk på fortau skal benyttes.

TEMAKART - KULTURMINNER OG KULTURMILJØ

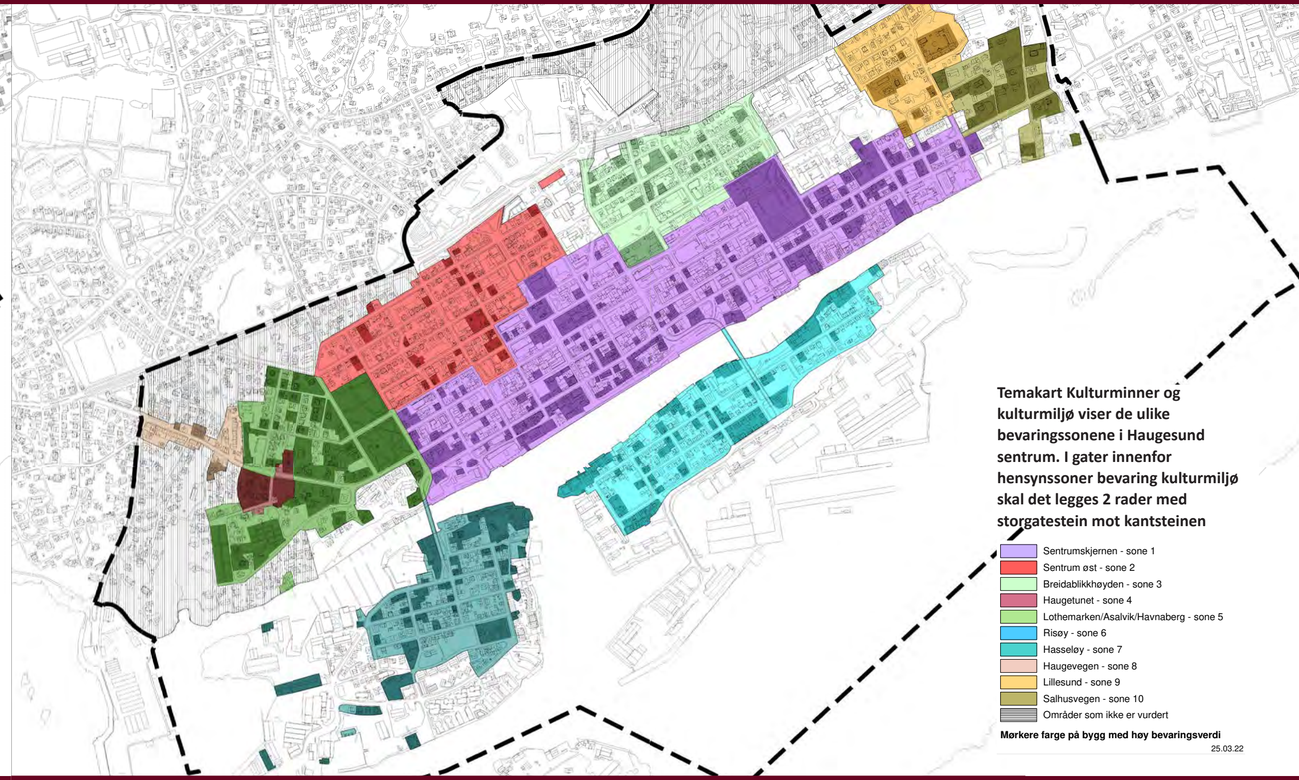

Temakart Kulturminner og kulturmiljø viser de ulike bevaringssonene i Haugesund sentrum. I gater innenfor hensynssoner bevaring kulturmiljø skal det legges 2 rader med storgatestein mot kantsteinen

TEMAKART - GATER MED BROSTEINSDEKKE

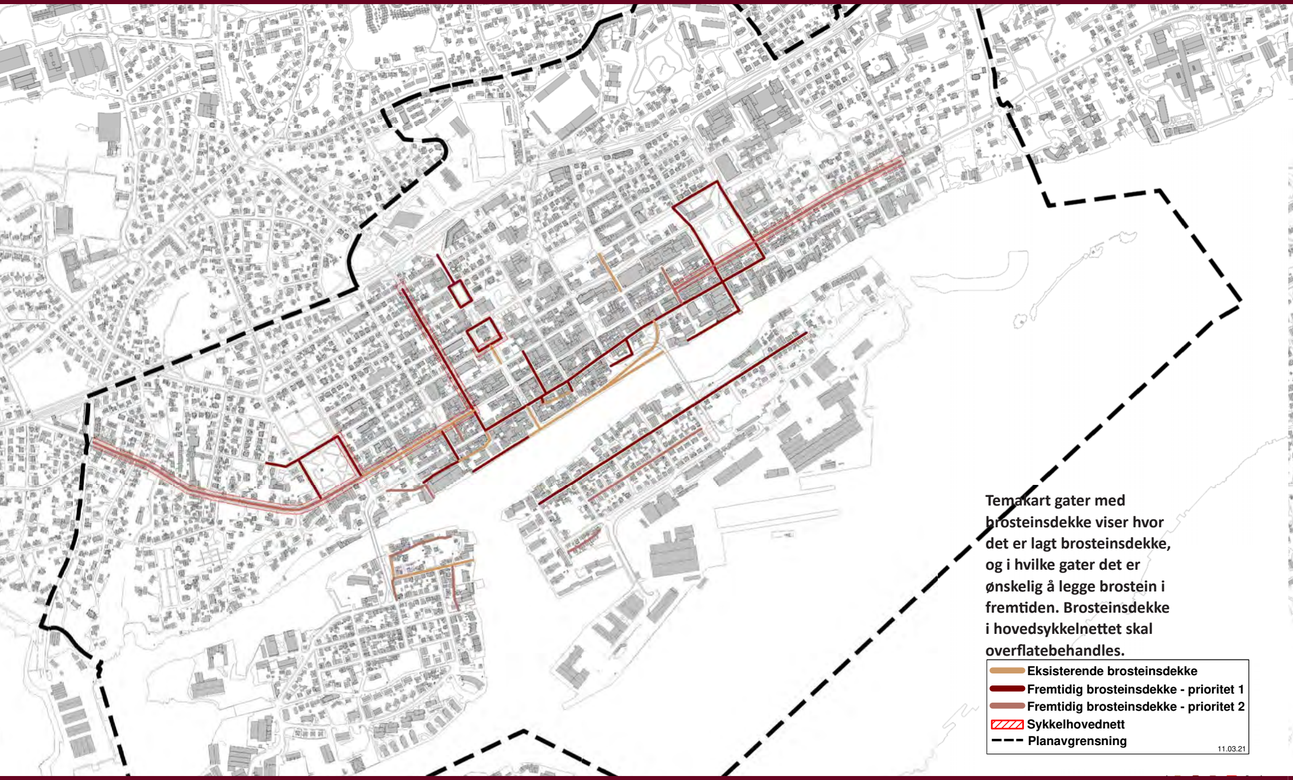

TEMAKART - BELYSNING

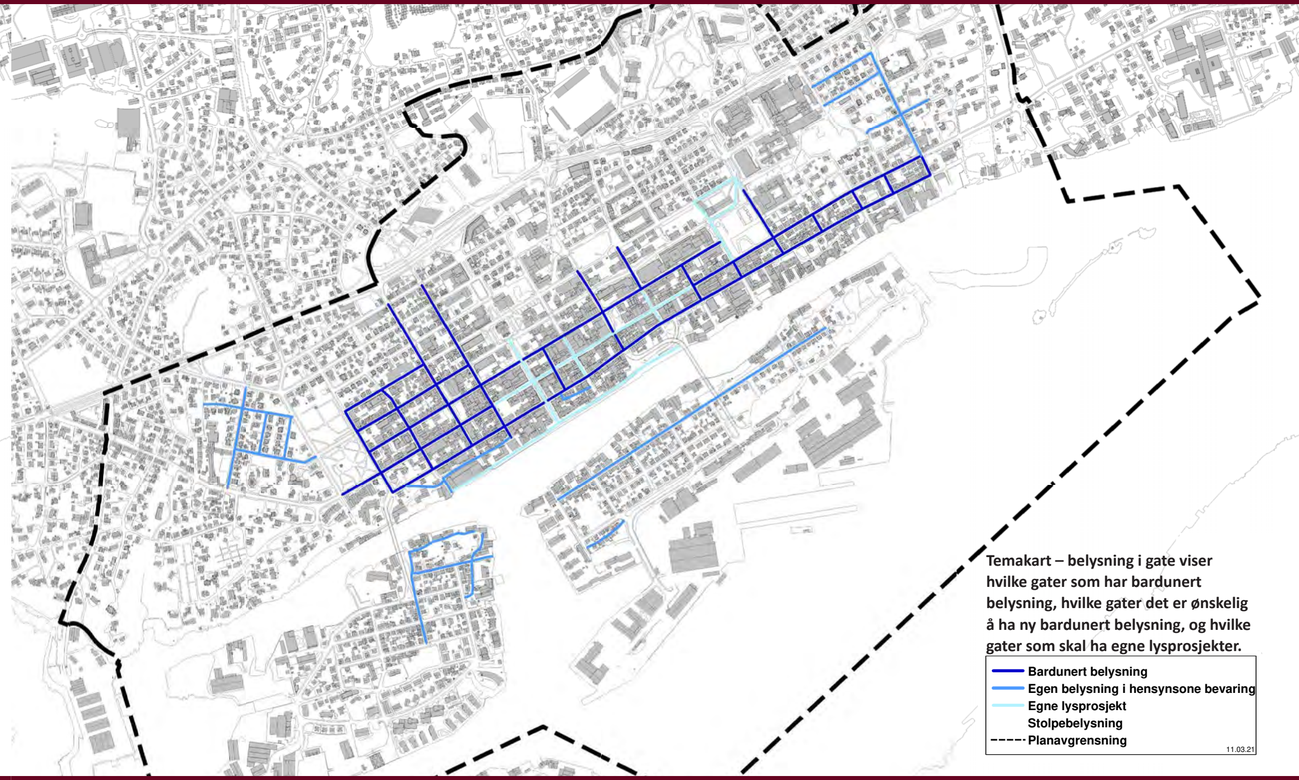

TEMAKART - BYROM

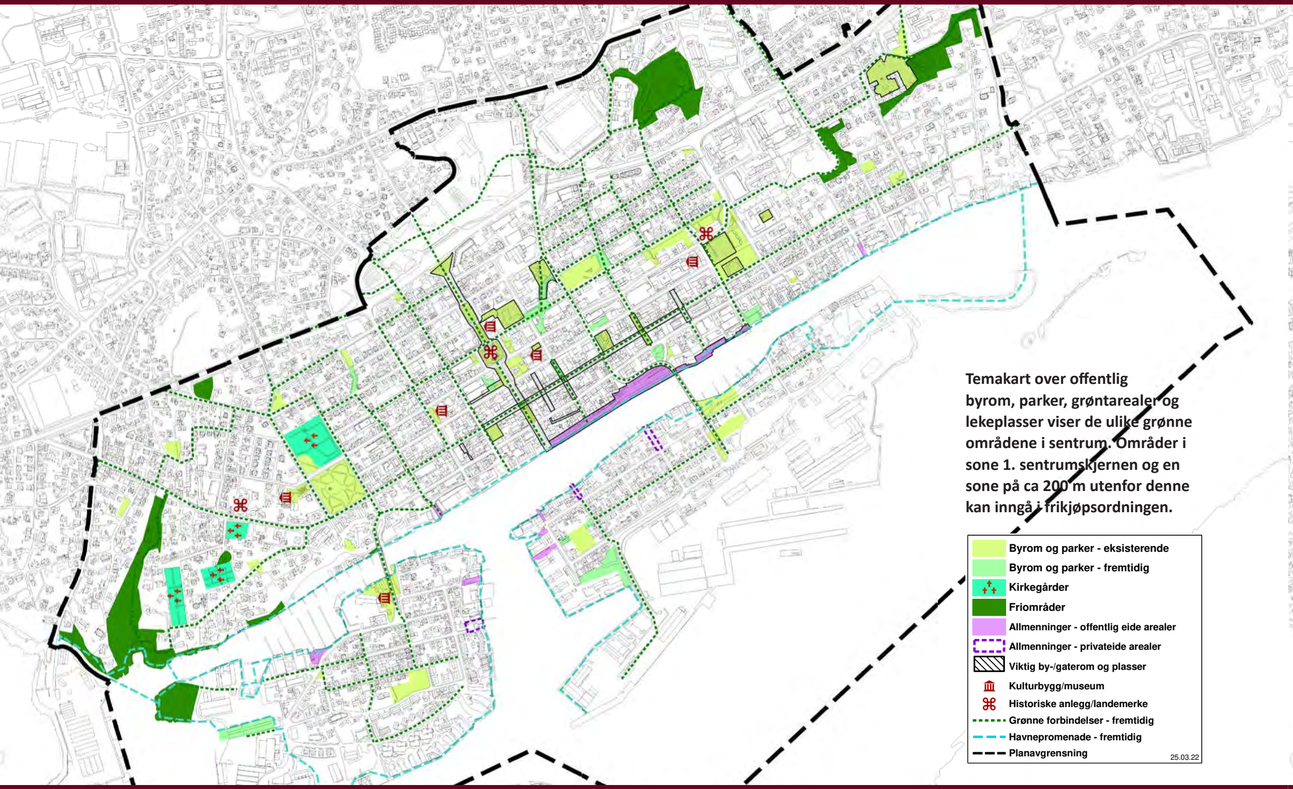

Temakart over offentlig byrom, parker, grøntarealer og lekeplasser viser de ulike grønne områdene i sentrum. Områder i sone 1. sentrumskjernen og en sone på ca 200 m utenfor denne kan inngå i frikjøpsordningen.

TEMAKART - GRØNNSTRUKTUR

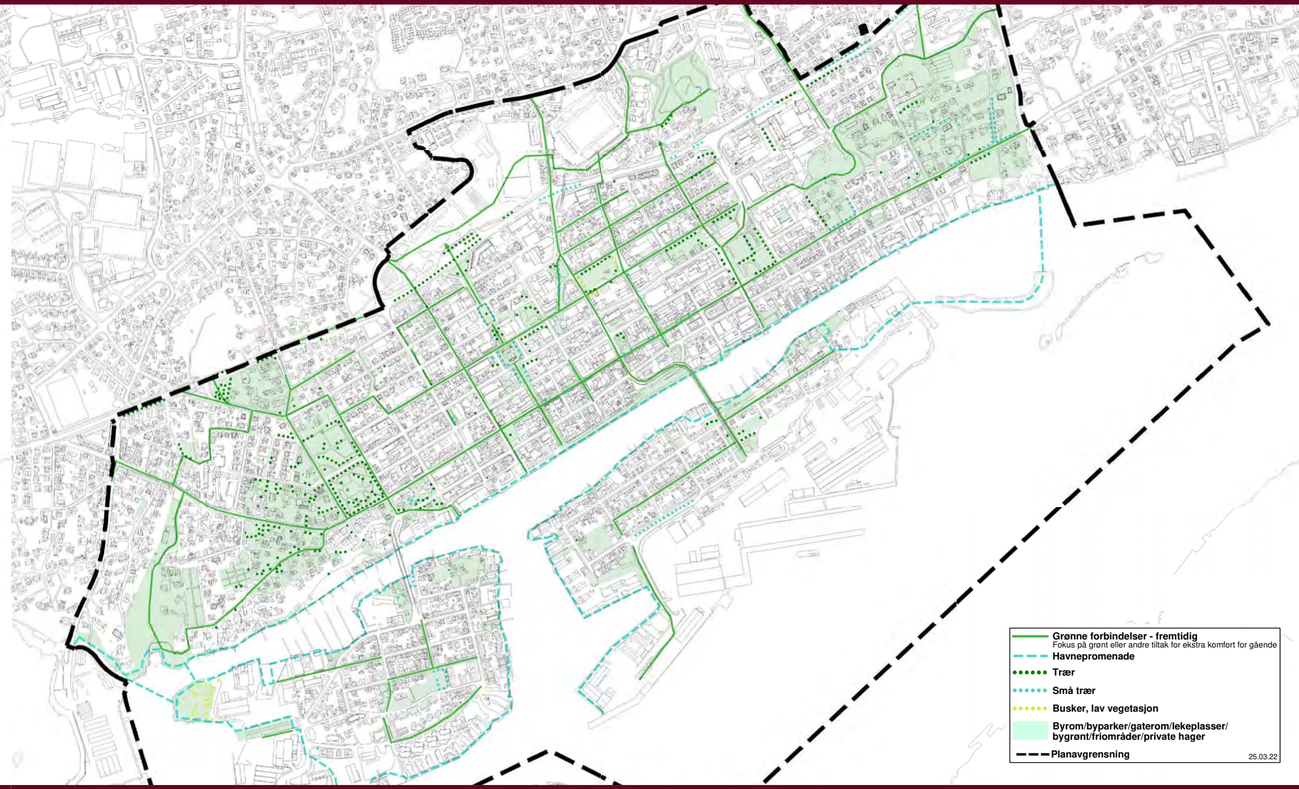

VEDLEGG

4

Planteforslag med fokus på biologisk mangfold og økosystemtjenester.
All planting skal forholde seg til siste versjon av fremmedartlista og anbefalinger fra astma og allergiforbundet.

- Salix (Vier) – Finnes mange sorter innenfor både selje, pil og vier – knoppene kommer tidlig på våren er til hjelp for insekter.
- Frukt og bær – Ribes (Rips), prunus (kirsebær), malus (eple) og andre frukt- og bærplanter som har spiselige bær.
- Geranium (storknebb)– Gjerne stor variasjon innenfor arten!
- Andre blomstrende stauder – Lavendula (lavendel), Myosotis (forglemmegei), Verbena (jernurt), Campanula (klokkeblomster), Cosmo (kurvplanter), Fragaria (jordbær), Erysimum (gyldenlakk), Salvia (salvie), Malva (knapp), Rudbeckia (solhatt), Achillea (bakkeryllik), Sedum (oktoberbergknapp), Trifolium (kløver).
- Eksempel på tidlig blomstrende stauder er Erica (vårlyng), Primula (nøkleblom), Crocus (krokus), Omphalodes verna (vårskjærsminne), Saxifraga umbrosa (skuggesildre), Ajunga (purpurjonsokkål). Eksempel på stauder som blomstrer seint i sesongen er Buddlejaceae (sommerfuglbusk), Agastache foeniculum (anisisop), Nepeta (kattemynte).

PLANTELISTE

Villblomster i byen

Dette er en liste over pollinatorvennlige blomster, busker og trær som vokser naturlig på Haugalandet og som med fordel kan plantes i sentrum.
Plantene som er ført opp skal være mulige å få til å trives i bed, de er dekorative, svært lite giftige, flerårige og opptrer ikke som ugress. Ikke alle vekstene er like lett tilgjengelige fra hagesentre, da må en eventuelt samle inn frø på egenhånd. Lista er ikke utømmmende.

Lind - Tilia cordata

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Type	Blomstringsmåneder
Selje	Salix caprea	Busk/ lite tre	3-4
Krypvier	Salix repens var. repen	Krypende busk	4-5
Korsknapp	Gloechoma hederaceae	Staude	4-5
Hvitveis	Anemonoides nemorosa	Staude	4-5
Ørevie	Salix aurita	Mellomstor busk	5-6
Hagtorn	Crataegus monogyna	Busk	5-6
Melbær	Arctostaphylos uva-ursi	Krypende busk	5-6
Hegg	Prunus padus	Busk	5-6
Dvergmispel	Cotoneaster scandinavicus	Busk	5-6
Skogstorkenebb	Geranium sylvatiucum	Busk	5-7
Enghumleblom	Geum rivale/urbanum	Staude	5-7
Rogn	Sorbus aucuparia	Tre	5-7
Rød jonsokblom	Silene dioica	Staude	5-8
Rødkløver	Trifolium pratense	Staude	5-9
Fjærekoll	Armeria maritima	Staude	5-9
Krossved	Viburnum opulus	Busk	6
Lind	Tilia cordata	Tre	6-7
Bustnyperose	Rosa mollis	Busk	6-7
Harerug	Bistorta vivipara	Staude	6-7
Bitterbergknapp	Sedum acre	Krypende sukkulent staude	6-7
Steinnyperose	Rosa canina	Busk	6-7
Akeleie	Aquilegia vulgaris	Staude	6-8
Kratthumleblom	Geum urbanum	Staude	6-8
Engsmelle	Silene vulgaris	Staude	6-8
Tiriltunge	Lotus corniculatus	Staude	6-8
Tepperot	Potentilla erecta	Staude	6-8
Hvitkløver	Trifolium repens	Staude	6-9
Blodtopp	Sanguisorba officinalis	Staude	7-8
Engforglemmegei	Myosotis scorpioides	Staude	7-8
Kransmynte	Clinopodium vulgare	Staude	7-9
Røsslyng	Calluna vulgaris	Lyng	7-9
Gullris	Solidago virgaurea	Staude	7-9
Blåklokke	Campanula rotundifolia	Staude	7-9
Smørbukk	Hylotelephium maximum	Sukkulent staude	7-9
Blåknapp	Succisa pratensis	Staude	8-9

BESKRIVELSE AV BYROMMENE I SENTRUM

De ulike byrommene er beskrevet i en geografisk samlet sammenheng. Byrommene har ulik størrelse, ulike funksjoner og ulik mulighet for utvikling. Når et byrom skal opprustes må det skje etter en helhetlig plan der kompetanse fra relevante fagområder involveres. Planer om opprustning, særlig ved funksjonsendringer, kan ha stor nytte av brukermedvirkning. Hensyn til barn og unge, eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne skal ivaretas.

RÅDHUSANLEGGET
- Rådhusplassen og rådhusparken
- Gunnar Hellesens plass
- Park ved Kirkegata
- Litlasundgata/ Dr. Eyes gate

BYPARKEN
- Byparken
- Haugesund Billedgalleri og roseparken
- Christine Elisabeths gravlund
- Jomfruparken
- Sprøyteparken - Øvregata plass
- Havnabergutsikten
- Grønhauggata – øvre del
- Edda kino

BYAKSEN VED VÅR FRELSERS KIRKE
- Torgbakken
- Torggata
- Posthusparken Torggata
- Wrangellhagen
- Vår Frelsers kirke
- Groparken
- Ludolf Eides plass - minnesmerket
- Ludolf Eides gate med allé
- Folen

BIBLIOTEKSPARKEN - GRYTÅ
- Biblioteksparken
- Grytå - Haglandstomta nærmiljøanlegg
- Nygata ved Grytå
- Djupaskarsvegen mellom Øvregata – Museumsparken
- Museumssentralen

HARALDSGATA
- Haraldsgata Nord
- Gågata
- Bytunet
- Niels Skorpens gata
- Kaigata
- Landmannstorget
- Ny park ved Saga hotell
- Brummenæs og Torgersens gate (tidligere Nygata) ved gågata
- Vedalmenningen, Strandgata 98
- Åsbygata
- Haraldsgata Sør

INDRE KAI
- Grønnhaugallmenningen Kronå
- Under Risøy bro
- Gamle høvleriet og gamle slaktehuset
- Smedasundet (allmenningen vis a vis Risøy sør)

FLOTMYR
- Aktivitetsbåndet
- Flotmyrparken
- Flotmyrplassen
- Regnvannsplassen
- Tolgetjønn
- Flotmyr kraftstasjon

SKJOLDAVEGEN

OSLOGATA
- Oslogata lekeplass
- Rabinowitzparken
- Friområdet ved sykehuset

RISØY
- Ballastkaien
- Risøyparken Sør
- Risøyparken Nord
- Ola Flytts park

HASSELØY
- Dokken
- Lekeplass Hasseløy
- Beddingen
- Nordre Svinholmen

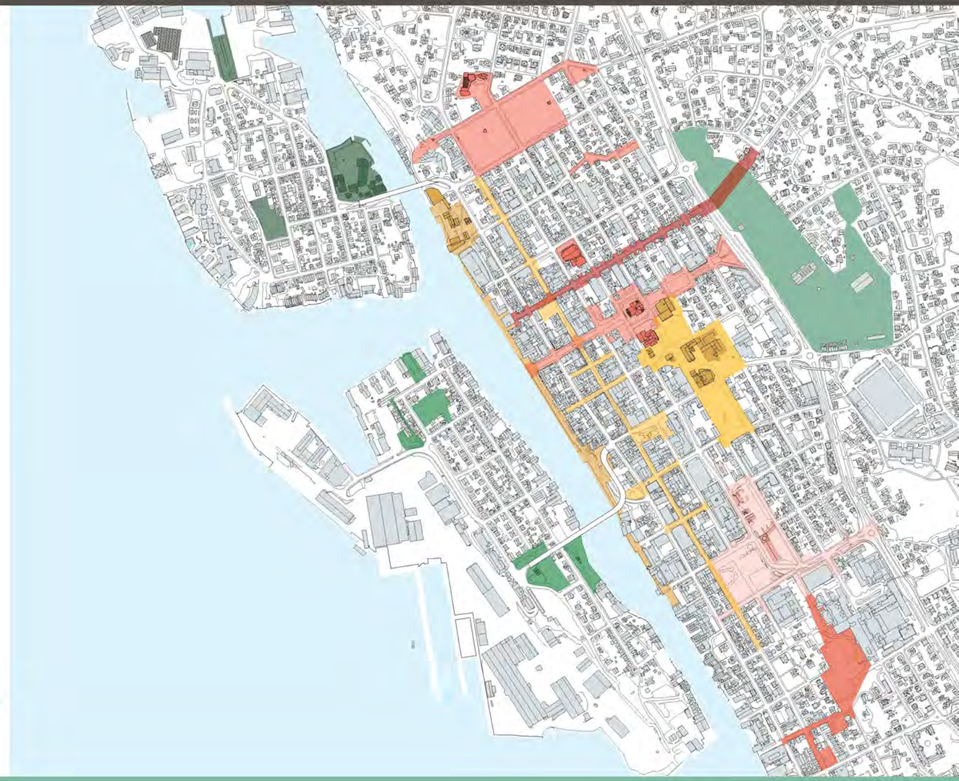

RÅDHUSANLEGGET

Dagens situasjon:

Rådhuset i Haugesund er Norges fremste eksempel på nyklassisistisk arkitektur. Midler til rådhuset ble gitt i gave i 1921 av skipsreder Knut Knutsen O.A.S. (1871–1946) og hans kone Elisabeth. I 1921 gav paret 1 million kroner til byggingen av rådhuset. Gaven ble gitt i anledning Knut Knutsen O.A.S. 50-årsdag. Det ble gjennomført en lukket arkitektkonkurranse, og arkitektene Herman Munthe-Kaas og Gudolf Blakstad fikk oppdraget å tegne rådhuset. Med sine karakteristiske søyler, buer og kuppel i taket, er rådhuset i Haugesund et resultat av sterke inntrykk som de to arkitektene fikk under en studietur i Italia i 1921. Byggearbeidene kom i gang i 1923 og rådhuset sto ferdig høsten 1931.

Senere ble det også gitt midler til opparbeidelse av parken omkring rådhuset. I 1947 gav Elisabeth Knutsen 1 million kroner til opparbeidelse av rådhusplassen og til utsmykning av rådhuset og rådhusparken. Rådhusets arkitekter, Blakstad og Munthe-Kaas, tegnet også rådhusplassen. Den stod først ferdig i 1949. Parkanlegget er tegnet av plansjef Eyvind Strøm.

Noe av det mest karakteristiske ved rådhuset er fargen. Rådhuset har alltid vært lyserødt. Det rosa rådhuset ble kåret til Norges vakreste av Kommunal rapport sine lesere i 2010.

Rådhusanlegget ble fredet av Riksantikvaren i 1993. Fredningen gjelder Rådhuset og Rådhusplassen, Rådhusparken og ut i tilliggende gatenett.

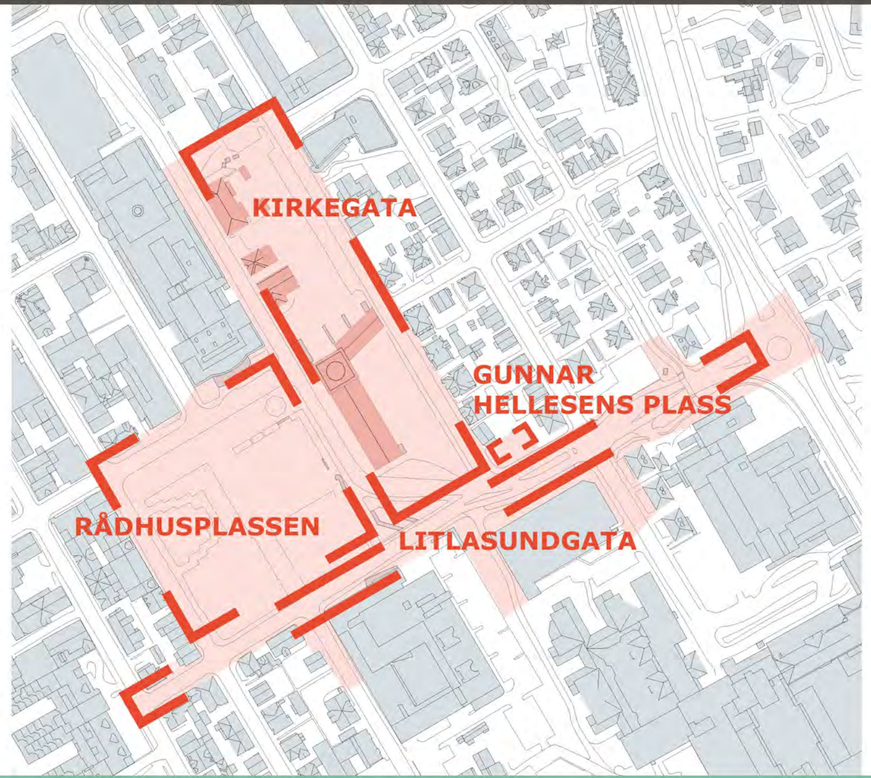

Mulighet for utvikling:

Alle tiltak utover vanlig vedlikehold må godkjennes av Rogaland fylkeskommune og Riksantikvaren. Flere byrom og grønne lunger ligger i tilknytning til rådhusanlegget. Disse byrommene har ulike kvaliteter og funksjoner.

Nord for Rådhusanlegget ligger et høydedrag mot Kirkegata, som er regulert til offentlig formål/ grøntområde i sentrumsplanen. Byrommet oppfattes som en forlengelse av parken på østsiden av rådhuset, og må ses i forbindelse med trappearrangementet ned mot Skåregata. Parken har dels plen/ naturlig terreng og flere større trær. Gaterommet domineres av parkeringsplassen langs vestsiden av Kirkegata, gata har også gateparkering på østsiden.

RÅDHUSANLEGGET

- **Rådhusplassen og rådhusparken**
- **Gunnar Hellesens plass**
- **Park ved Kirkegata**
- **Litlasundgata/ Dr. Eyes gate**

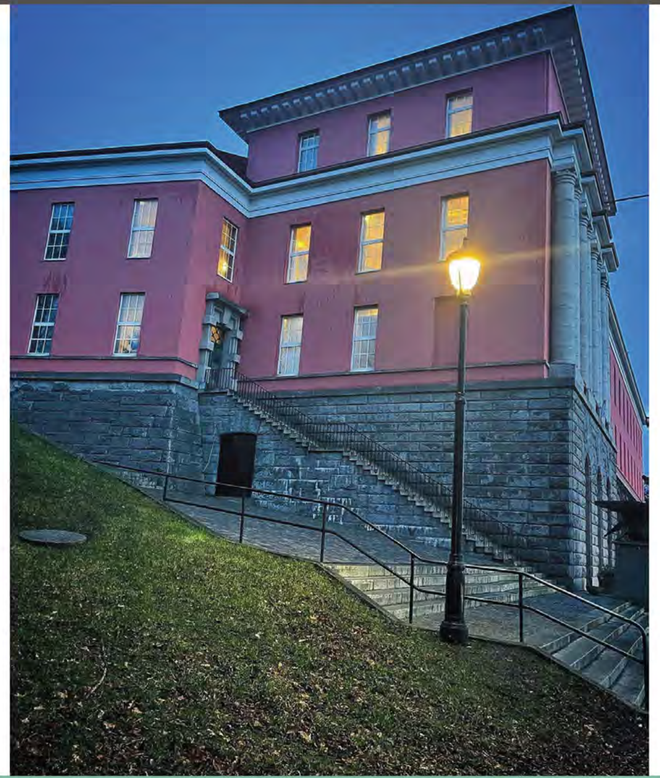

Rådhusplassen og Rådhusparken

Rådhusplassen er byens festplass, og markerer enden av bykjernen i sør. Rådhusplassen rammes inn av et parkanlegg og er omkranset av monumentale og viktige bygninger som Rådhuset, Tinghuset, Festiviteten og Høgskolen.

Rådhusplassen og Rådhusparken er fredet, funksjon og utforming skal ikke endres.

Det er likevel behov for mindre justeringer for å bedre funksjonaliteten

- Gangforbindelse til høgskolen kan med fordel bedres.
- Særlig parken har behov for oppgradering/ vedlikehold.

RÅDHUSANLEGGET

Park ved Kirkegata

Området har en størrelse på ca 2 daa. Byrommet har stort potensiale for transformasjon og utvikling av funksjoner og nye møteplasser, som kan bidra til økt attraktivitet og byliv. Området er også stort nok til å benyttes som områdelekeplass.

Byrommet må utvikles slik at det skaper en mest mulig grønn forbindelse mellom parken på østsiden av rådhuset og Grytå. Mot rådhustrappa kan det etableres et utsiktspunkt.

Ved etablering av et eventuelt underjordisk parkeringsanlegg bør det lages en helhetlig plan for hele området som parkdrag.

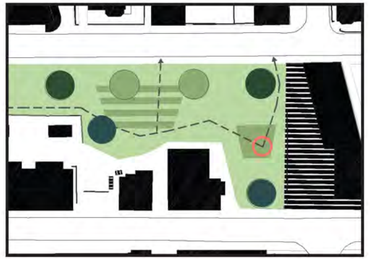

Gunnar Hellesens plass

Den lille plassen på hjørnet mellom Kirkegata og Litlasundgata inneholder en byste av Gunnar Hellesen, som var en av byens ordførere. Ellers består parken av et skiferbelagt dekke med sittebenker, forøvrig plen og hekk mot boligbebyggelsen. Parken kan videreutvikles i en friere form enn rådhusanlegget ellers, gjerne med vekt på beplantning

Litlasundgata/ Dr. Eyes gate

Hele strekningen fra Karmsundgata til Haraldsgata er et viktig gaterom, som tangerer Rådhusanlegget og er en av hovedgatene inn til sentrum.

Gaterommet er relativt bredt, men fremstår i dag mer som vei enn gate. Gaterommet kan utvikles til et strammere og mer ryddig gateløp, med mer grønt og bedre tilrettelegging for myke trafikanter. Parkeringsplassen på nordsiden av gata er i kommunalt eie og kan endres til parkanlegg i tilknytning til gata, eller i alle fall få et noe grønnere preg.

Gaterommet ble omregulert i forbindelse med planarbeidet for Helse Fonna i 2017.

Dagens situasjon

Byparken er byens vakreste park, og fremstår som en rolig plett med mange store trær, gangstier og plener.

Byparken ble beplantet og opparbeidet for Haugesund Sparebanks regning i 1880-årene. I 1913 ble parken tilført en musikkpaviljong i mur tegnet av arkitekt Einar Halleland. Paviljong i nyklassisistisk stil, plassert på den store åpne plassen sentralt i parken. Rundt den sentrale plassen er det mange sittebenker. Parken rommer flere eldre skulpturer.

Byparken benyttes både til mindre utendørskonserter, lørdagsmarked, spesielle anledninger og til variert opphold.

BYPARKEN

- **Byparken**
- **Haugesund Billedgalleri og roseparken**
- **Christine Elisabeths gravlund**
- **Jomfruparken**
- **Sprøyteparken - Øvregata plass**
- **Havnabergutsikten**
- **Grønhauggata – øvre del**
- **Edda kino**

Mulighet for utvikling

Flere byrom og grønne lunger ligger i tilknytning til Byparken. Byrommene har ulike funksjoner og ulik mulighet for utvikling. Byparken med paviljongen og Christine Elisabeths gravlund er samlet oppført som NB-område hos Riksantikvaren.

BYPARKEN

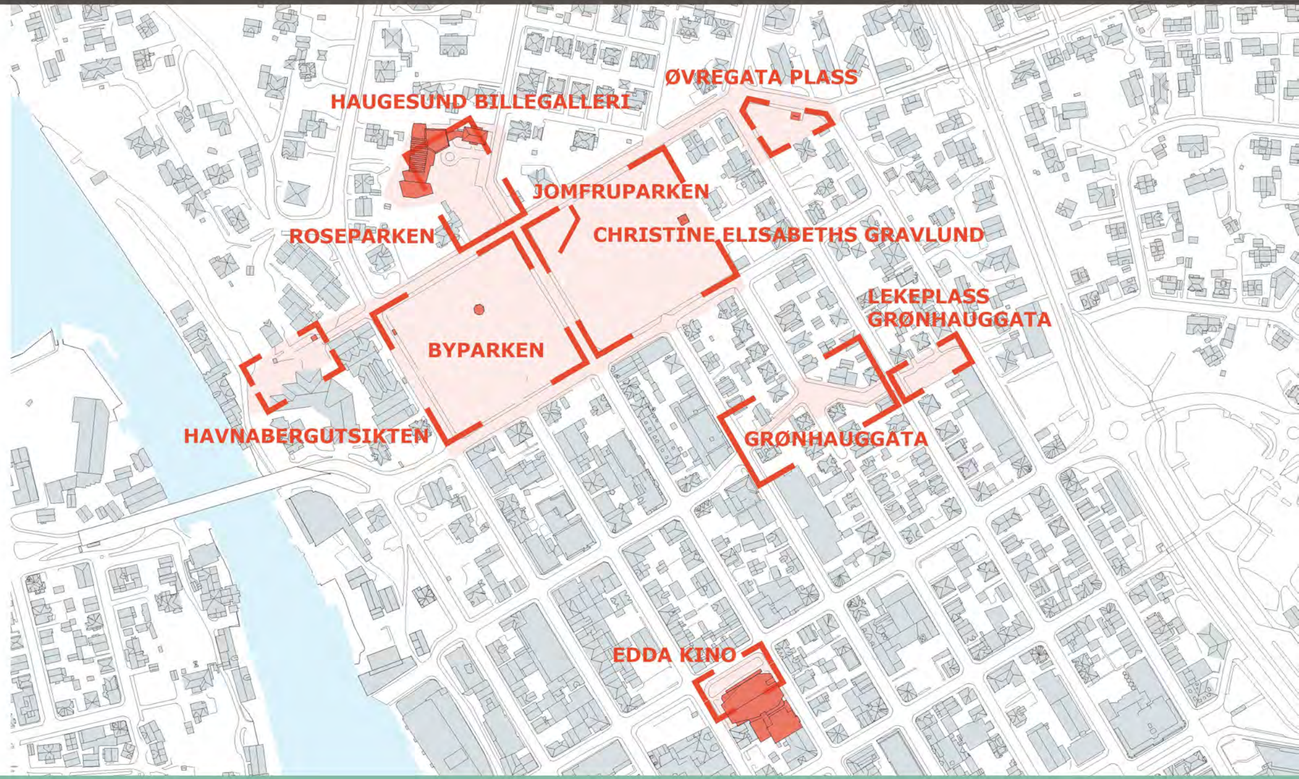

Byparken

Byparkens funksjon og utforming skal ikke endres. Den eksisterende møbleringen hører til parkens totale utforming og har behov for vedlikehold. Parken er nylig oppgradert med ny belysning, med en modernisert utgave av Oslo lampen. Denne er også plassert i rådhusanlegget. I tillegg kan det også være rom for mer belysning, for eksempel som sesongbelysning av utvalgte trær. Det bør utarbeides en ny beplantningsplan for parken. Parken kan også tåle noen nye elementer i form av kunstverk som tilfører byrommet kvaliteter og som gjerne rettes mot barns opplevelse av parken.

En styrking av sammenhengen med billedgalleriet på nordsiden kan vurderes nærmere.

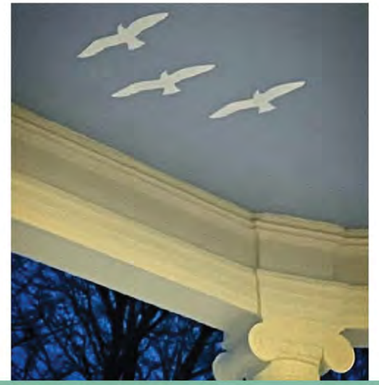

Christine Elisabeths gravlund

Gravlunden sto ferdig i 1892, og ligger i kvartalet ovenfor Byparken. Gravlunden har et mindre gravkapell i sveitserstil. Gravlunden har murer og porter, samt et forseggjort gjerde i smijern mot de omliggende gatene. Gravlunden er en viktig del av grøntområdet i tilknytning til Byparken, og skal ikke endres. Gravlunden og kapellet trenger noe vedlikehold og belysning. En kan vurdere en bedre sammenheng mot Jomfruparken.

Gravkapellet på Christine Elisabeths Gravlund ble omfattende restaurert i 2017. Kapellet er tegnet av arkitekt Einar Halleland i 1892 da kirkegården ble etablert. Foto: Byantikvar

Jomfruparken

Jomfruparken ligger på hjørnet av gravlunden i krysset Skåregata/Havnaberggata og ble opparbeidet av Haugesund kommune i 1920. Den har dels naturlig terreng, trær, noe plen, noen få benker og en statue av Egil Eide. Parken har akebakke som er flittig benyttet vinterstid. Fortau mot parken er i senere tid utbedret med granittdekke.

Parken har et areal på ca 1,4 daa og er vist som grøntområde i kommuneplanens arealdel. Parken kan videreutvikles som generasjonsmøteplass. Den er ikke stor nok til å fungere som områdelek, men den kan oppgraderes og utvikles ved at naturlig terreng og parkens egenkarakter får hovedfokus.

Bildet er tatt ved avdukingen av statuen av skuespiller Egil Eide i 1946. Fotografen er ukjent.

Roseparken og Haugesund Billedgalleri

Kunstmuseet Haugesund billedgalleri og Roseparken ligger i nær tilknytning til Byparken. Haugesund billedgalleri er kunstmuseet i regionen og visningsarena for Haugesund kunstforening. Den eldste bygningen ble oppført som bolighus for direktør Gunnar Bugge. Skipsreder og statsråd Lars Meling og frue Inga Meling overtok huset omkring 1925. I 1952 ble villaen med tilhørende eiendom testamentert til Haugesund kommune. Hovedbygningen fra 1978 er tegnet av arkitekt David Sandved. Den siste utvidelsen ble ferdigstilt våren 2004 og er tegnet av arkitektkontoret Sandved og Wathne arkitekter AS.
Uteområdet rundt billedgalleriet er pent opparbeidet med større trær, busker og bed, plener og gangveger. Roseparken ligger i nedre del av uteområdet mot Havnaberggata. Parken er anlagt med klassiske roserabatter, gangveger i skifer og sittegrupper omkranset av plen. Roseparken fungerer både som klassisk rosepark og spennende labyrint for barn. En kan vurdere restaurering av roseparken, gjerne i samarbeid med frivillig lag, og få en bedre lyssetting.

Sprøyteparken - Øvregata plass

Sprøyteparken ligger i krysset Øvregata-Havnaberggata, og i nær tilknytning til den grønne lungen rundt Byparken. Plassen med opprinnelig fontene var en gave fra skipsreder B. Stolt-Nielsen.

Byrommet har et areal på ca 1 daa, og er vist som grøntområde i kommuneplanens arealdel. Området er åpent og flatlendt med plen. En eldre trafo står på området, samt ett mindre tre. Området er omkranset av relativt rolige boliggater, og har direkte tilknytning til Oddagata og undergangen under Karmsundgata.
Byrommet kan få tilbake sin funksjon som parkområde ved å få tilbake fontenen med tilhørende benker. Kan videreutvikles med flere større trær og dessuten utarbeide en planteplan med vekt på pollinerende arter. Området er godt egnet for lek.

Havnabergutsikten

Havnabergutsikten er et mindre parkanlegg i tilknytning til Havnaberg seniorsenter, og ligger i enden av Havnaberggata. Parken er opparbeidet med stier og har en flott utsikt mot Karmsundet, Hasseløy og havet utenfor. I 2013 ble skulpturen Harald Hårfagre av kunstner Frode Mikal Lillesund plassert i parkanlegget. Videre bør en se på belysning.

Grønhauggata – øvre del

Den etablerte lekeplassen mellom Øvregata og Flotmyrgata er den eneste lekeplassen i denne delen av sentrumsområdet. Kvartalene mellom Oscars gate, Øvregata, Skjoldavegen og Strandgata/Smedasundet er et villaområde med tett kvartalsstruktur og lite mulighet for etablering av nye byrom og lekeplasser.

Gatene i området har lite trafikk og gateparkering, to av gatene er blindveier. Øvregata er sekundærgate for biltrafikk og prioritert forbindelse for sykkel. Grønhauggata mellom Breidablikkgata og Kirkegata er del av prioritert gangforbindelse inn til sentrum.

Byrommet Grønhauggata – øvre del består av den etablerte lekeplassen og gaterommet nedenfor. Området er vist som gaterom i kommuneplanens arealdel og er uregulert. Byrommet har potensiale for transformasjon og utvikling av funksjon fra gate til en bydelsmøteplass og lekeplass.

Gatestrekket mellom Øvregata og Breidablikkgata kan stenges for biltrafikk mot Øvregata og gateparkering fjernes. Grønhauggata bør få en helhetlig opparbeiding, med høy materialkvalitet. Det kan etableres soner med overdekning, sitteplasser og gatelek, gata kan gjøres grønnere med mer vegetasjon og åpen overvannshåndtering. Lekeplassen kan fungere som en aktivitetssone med trær, trestokker, stubber, nivåforskjeller, dam/vannfontene og naturlige materialer i bakken.

Edda kino

Plassen nord for Edda kino er et sentralt byrom i Haugesund, og tett på viktige transportgater. I 2020 ble det etablert ny sykkelparkering på nordsiden av Edda kino, men byrommet har fortsatt potensiale for utvikling med tanke på blågrønne strukturer og tilrettelegging for oppholds-, møte- og ventesoner. Nordvegen av kinobygget er utsmykket med glassmosaikk av Sverre Loge Pettersen.

BYAKSEN VED VÅR FRELSERS KIRKE

Dagens situasjon

Dette byrommet er en av de viktigste byaksene i Haugesund sentrum, med Vår Frelsers kirke og monumentet Fiskerne som sentralpunkt mot Smedasundet.

Vår Frelsers kirke er bykirken i Haugesund, en langkirke med korskirkepreg fra 1901. Kirken er regnet som arkitekt Hallelands hovedverk. Vår Frelsers Kirke er listeført hos Riksantikvaren og dermed fredet. Vår Frelsers Kirke ligger som fondmotov i Torggata sett fra Indre Kai og samspiller med Posthuset, og en større sveitservilla med hage ved Torggt, Wrangellhuset.

Torgbakken med Fiskerne knytter sammen Smedasundet og byen ovenfor. Skulpturen Fiskerne er kanskje byen mest kjente monument og fotomotiv. Kunstneren bak statuen er Sofus Madsen og monumentet ble avduket i 1920, og forteller historien om byens nære tilknytning til både sjøfart og fiske.

Byrommet er opparbeidet med brostein og til dels sammenhengende kvalitet fra kirka og ned til Indre kai, men noen strekk har betongstein. Vannarrangementet ved Fiskerne er en viktig kvalitet ved byrommet.

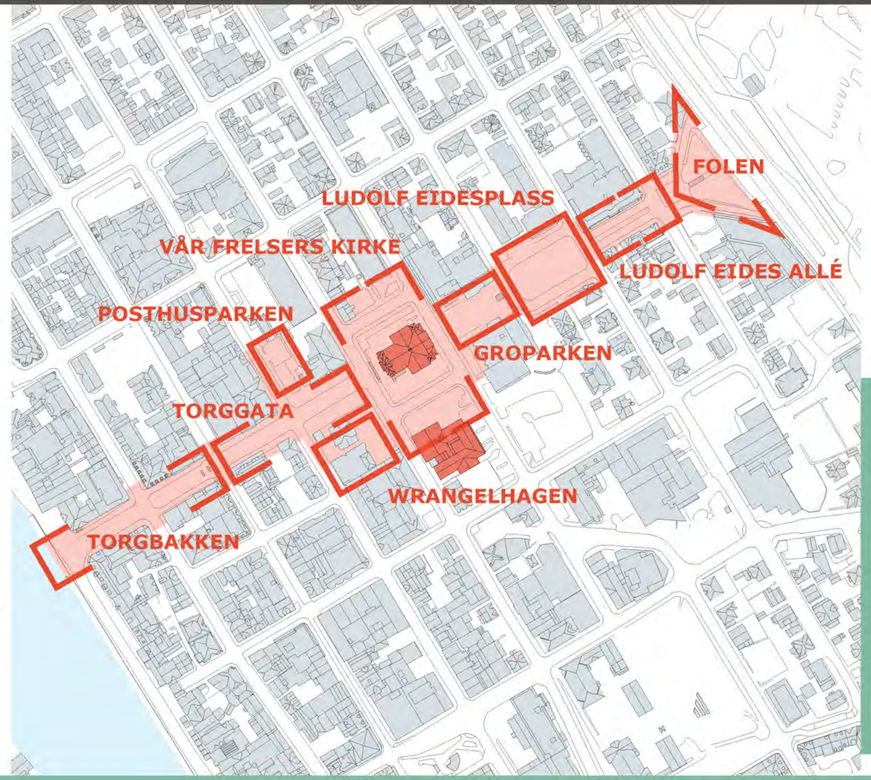

Mulighet for utvikling

Flere byrom og grønne lunger ligger i tilknytning til denne sentrale byaksen. Byrommene har ulike funksjoner og ulik mulighet for utvikling

BYAKSEN VED VÅR FRELSERS KIRKE

- Torgbakken
- Torggata
- Posthusparken Torggata
- Wrangellhagen
- Vår Frelsers kirke
- Groparken
- Ludolf Eides plass - minnesmerket
- Ludolf Eides gate med alle'
- Folen

Torgbakken

Torgbakken har byens flotteste fonteneanlegg, og har en sentral plass i dette byrommet. Fonteneanlegget er som en magnet på byens barn, der man kan løpe og klatre mellom de ulike vannfallene og trappene.

Det foreligger ingen planer om endring av funksjon, men det er behov for plan for belysning, samt muligheter for reetablering av beplantning i trappeanlegget. Fortauene inn mot fasader har betongdekke, som bør skiftes ut med granitt.
I Torgbakken ned mot Indre kai bør en se på både belysning og oppgradering av gangareal

Torggata

De to kvartalene mellom gågata og kirka har gatestein. Nedre del har benker og sykkelparkering.

I øvre del, foran posthuset, er det taxiholdeplass og holdeplass for turistbusser i sommersesongen. De brede fortauene i kvartalet har noen flotte bøketrær, klippet i kulefasong.

Fortausarealene har dekke av betongstein med unntak av kvartalet mot Wrangellhuset. Betongstein bør byttes ut med granitt eller skifer. Videre ønsker kommunen å se på mulighetene for å etablere benker langs fortauene og husveggene.
Posthuset er et ikonisk og bevaringsverdig bygg

Posthusparken Torggata

fra 1929, som grenser til Vår Frelsers kirke og byaksen fra Torgbakken til kirka og videre til Flotmyr. Området nord for posthuset brukes delvis til parkering for ansatte og gjesteparkering for besøkende til kontorlokalene der. Deler av området brukes midlertidig til ladestasjon og parkering for El-bil, og det er en trafostasjon på området.

Området er satt av til parkformål i sentrumsplanen. Gaterommet har stort potensiale for transformasjon og utvikling av funksjoner og nye møteplasser, som kan bidra til økt attraktivitet og byliv. Arealene nord og vest for posthuset kan utvikles til et parkanlegg med universelt utformet forbindelse mellom Sørhauggata og Skåregata. Utviklingen av byrommet kan også ses i sammenheng med evt. videreutvikling av tilgrensende tomt som i dag er parkeringshus. Det foreligger parktegninger fra Arne Sælen. Wrangell var en av byens store skipsredere og bygget en stor sveitservilla med hageanlegg allerede

Wrangellhagen

i 1893, før både Vår Frelsers kirke og Posthuset ble bygd. Villaen har vært i privat eie og er tatt godt vare på i årenes løp. Huset og hagen ble kjøpt av Haugalandmuseet, sammen med Haugesund kommune i 2017.

Villahagen har et grønt preg med store trær, plen, blomsterrabatter og gangveger, terrasser og uthus. Hagen er et grønt tilskudd til byen og bør videreutvikles i tråd med museets drift, eventuelt tilbakeføres.
Vår Frelsers kirke er bykirken i Haugesund, en langkirke med korskirkepreg fra 1901. Kirken er regnet som arkitekt Hallelands hovedverk. Vår Frelsers Kirke er listeført hos Riksantikvaren og dermed fredet. Vår Frelsers Kirke ligger som fondmotov i Torggata sett fra Indre Kai og samspiller med Posthuset, og en større sveitservilla med hage ved Torggt, Wrangellhuset.

Vår Frelsers kirke

Vår Frelsers kirke er omgitt av gate på alle sider. Kirkekvartalet har i hovedsak skiferdekke med noe grønne partier.

På nordsiden av kirkekvartalet, ved Scandic hotell, er det et mindre parkareal som kan videreutvikles som lommepark med sittebenker, bedre belysning og mer beplantning.

På sørsiden av kirkekvartalet ligger Vår Frelsers menighetshus som har et godt uterom mot kirka med flere større trær, plen, gangveger og en byste av H. M. Wrangell. Skulpturen er satt opp i 1986 og kunstner er Svein Magnus Håvarstein. Dette byrommet kan også videreutvikles med sittebenker og bedre belysning.

BYAKSEN VED VÅR FRELSERS KIRKE

BYAKSEN VED VÅR FRELSERS KIRKE

Groparken

Groparken er kvartalet bak kirken og nord for biblioteket. Den har fått navnet etter skulpturen Gro som ble satt opp i 1949 av kunstner Arne Durban. Kvartalet tar opp den del høydeforskjell og har til dels bratte gangveger og trapp opp mot Breidablikkgata og Ludolf Eides plass. Parken har forøvrig store blomsterrabatter og en del større trær. Det bør vurderes om anlegges er modent for en ny beplantningsplan med stauder og pollenrike arter. Det foreligger ingen planer om endring av funksjon, men det er behov for plan for belysning, samt muligheter for reetablering av beplantning i trappeanlegget. Fortauene inn mot fasader har betongdekke, som bør skiftes ut med granitt.

Ludolf Eidesplass

Ludolf Eides plass ligger på høyden øst for Vår Frelsers Kirke. Plassen ble anlagt i 1923. De falnes minne er sentral på denne plassen, et minnesmerke over som gav sitt liv for Norge i krigsårene 1940-45. Plassen har en annen karakter enn de andre byrommene i sentrum ved at plassen er omkranset av gatenett på alle sider, rolige boliggater med lite trafikk. Selve plassen er omkranset av flere stuvede trær, og har ett stort tre sentralt plassert på plassen. Det er sittebenker innrammet av hekk på plassen rundt monumentet, forøvrig plen. Et menighetshus, bakeri/ cafe og leilighetsbygg/ eneboliger grenser til plassen. Området har et generelt vedlikeholdsbehov.

Ludolf Eidesgate med allé

Alleen må ses på som en forlengelse av Ludolf Eides plass. Vestre del har en sentral rabatt med trær og busker, mens østre del flyter ut i en asfaltert flate med parkering som representerer et brudd i byaksen. Gaterommet har stort potensiale for transformasjon og utvikling av funksjoner og nye møteplasser, som kan bidra til økt attraktivitet og byliv.Wrangellhagen
Wrangell var en av byens store skipsredere og bygget en stor sveitservilla med hageanlegg allerede i 1893, før både Vår Frelsers kirke og Posthuset ble bygd. Villaen har vært i privat eie og er tatt godt vare på i årenes løp. Huset og hagen ble kjøpt av Haugalandmuseet, sammen med Haugesund kommune i 2017.

Folen

Folen kalles parken mellom Ludolf Eides plass og Karmsundgata. Parken ble opparbeidet parallelt med omdannelsen av Flotmyr til bussterminal på 50-tallet. Skulpturen Folen er fra 1954, av kunstner Ørnulf Bast. Den har en stor sentral trapp, med ulike nivåer med sittegrupper og rabatter. Folen er plassert på plenen foran. Parken har også noen større trær og et stort rosebed mot Karmsundgata. På begge sider av parken er det gangveg/ gate på skrå ned mot Karmsundgata.

Parken åpner seg mot Karmsundgata og har en viktig visuell forbindelse mot Flotmyr, men trafikken i Karmsundgata er en solid barriære mellom Flotmyr og sentrum. Forbindelsen til Flotmyr må reetableres, og KDP for Karmsundgata viser gang- og sykkelbro over Karmsundgata, områdeplan for Flotmyr legger til rette både for parkbro og kryssing i plan. Forbindelsen er tenkt å fungere som en forlengelse av byaksen frem til den planlagte Flotmyrplassen. Det vil være viktig å beholde det man kan av det opprinnelige uttrykket for parken og sørge for at det som tilføres av nytt harmonerer med det eksisterende.

Dagens situasjon

Bibliotekparken og Grytå er to sentrale byrom tilrettelagt for barn og unge i Haugesund sentrum, Grytå har bykjernens eneste ball-løkke.

Haugesund folkebibliotek - Bibliotekparken

Haugesund folkebibliotek er tegnet av arkitekt David Sandved, og er regnet som et av haugesundsarkitektens hovedverk. Biblioteket er et fremragende eksempel på modernistisk arkitektur, og er tegnet som et helhetlig kunstverk, der arkitekten har vært ansvarlig for design av både eksteriør, interiør og inventar. Biblioteket er bygget i 1967, og ble vedtaksfredet i 2019 etter en omfattende rehabilitering.

Bibliotekparken var tidligere en asfaltert parkeringsplass. Bibliotekparken ble ferdigstilt i 2019, etter plan fra Bjørbekk og Lindheim. Byrommet fungerer nå godt sammen med biblioteket som har blitt renovert samtidig med etablering av parken. Parken benyttes flittig av byens beboere og besøkende. Særlig lekeanlegget i bakkant av parken er blitt et populært målpunkt for byens barnefamilier.

Grytå

Grytå, også kalt Haglandstomta nærmiljøanlegg, rommer i dag en liten lekeplass, skatepark, basketbane og balløkke. Skipsreder og ordfører R.G. Hagland ga denne tomten til byens barn i 1927. Byrommet er i aktiv bruk både av barn tilknyttet Breidablikk skole og av barn som bor i Haugesund sentrum. Rommet fungerer godt fordi det er både skjermet og oversiktlig; den nedsenkede skålformen gir både le og muligheter for ball- lek. Trerekken i øst og inn mot skolegården er av stor verdi, både for brukere av parken for forbipasserende.

Mulighet for utvikling

Flere byrom og gaterom ligger i tilknytning til bibliotekparken og Grytå. Byrommene har ulike funksjoner og stort potensiale for utvikling. En utvikling av Djupaskarsvegen/ Kirkegata til en sammenhengende grønn forbindelse tilrettelagt for gående vil binde sammen de to viktige byrommene Biblioteksparken - Grytå.

BIBLIOTEKSPARKEN - GRYTÅ

- **Bibliotekparken**
- **Grytå - Haglandstomta nærmiljøanlegg**
- **Nygata ved Grytå**
- **Djupaskarsvegen mellom Øvregata – Museumsparken**
- **Museumssentralen**

BIBLIOTEKPARKEN - GRYTÅ

Grytå - Haglandtomta

Grytå er byens viktigste større lekeplass med tanke på de litt større barna og for ungdom. Bruken bør videreføres omtrent som i dag. Kommunen ønsker å bevare balløkken som uprogrammert flate. Det er derfor ikke ønskelig med kunstgress eller ballbinge, og det er for å kunne ivareta Grytå sin evne til spontan og fleksibel bruk. Det er behov for belysning utover basisbelysning, slik at lysstyrken kan reguleres på ettermiddags- og kveldstid. Videre inviterer området til bruk av gobo (lyssjablonger) i skatepark og basketbane. En videreutvikling av anlegget bør ha en møblering og formspråk som henvender seg til barn og unge, gjerne lekent og moderne. Området har et stort potensiale for utvikling som grønn lunge, med henvisning til samtlige utvalgte økosystemtjenester.

Kirkegata går gjennom området som trasé for mye trafikanter på vestsiden av Grytå. Denne forbindelsen bør forsterkes som en tydeligere del av kvadraturen og følge gatelinjene forøvrig. Den utgjør en viktig forbindelse mellom Nygata, Grytå og Bibliotekparken.

Nygata ved Grytå

Ett kvartal av Nygata sør for Grytå er vist som fremtidig byrom/ park i temakart – byrom. Gata er utflytende, med en stor asfaltert flate med parkering på begge sider.

Gaterommet har stort potensiale for transformasjon og utvikling av funksjoner og nye møteplasser, som kan bidra til økt attraktivitet og byliv. Gaterommet kan fungere som en utvidelse av parkanlegget i Grytå, der selve gata kan fungere som shared space, og dagens parkeringsarealer opparbeides som generasjonsmøteplass med et tydelig grønt preg

BIBLIOTEKPARKEN - GRYTÅ

Djupaskarsvegen

Djupaskarsvegen fra Breidablikkgata til krysset Kaigata/ Skåregata er et av få diagonale gateløp i sentrum og et viktig kulturhistorisk spor i bystrukturen. Dette var den opprinnelige hovedferdselsåren inn til byen fra øst, både fra distriktet og fra østlandet. Vegen er markert på kart i alle fall tilbake til 1856. Denne strekningen av Djupaskarsvegen skjærer igjennom to kvartaler som ender i forhagen til museet. Parkanlegg ved Telenorbygget (NAV) har en trerekke som følger denne diagonalen.

Strekningen er del av hovednett for sykkel og en viktig forbindelse i gåstrategien.

Djupaskarsvegen har gangbro videre over Karmsundgata som gir god forbindelse fra stadion og søndre del av Flotmyrområdet til sentrum. Gaterommet har stort potensiale for transformasjon og utvikling av funksjoner og nye møteplasser, som kan bidra til økt attraktivitet og byliv. Diagonalen kan stenges for biltrafikk og utvikles som en hovedadkomst for gående og syklende inn til sentrum.

Det bør utarbeides en helhetlig plan for gaterommet med gode koblinger til omkringliggende viktige byrom som Grytå, Bibliotekparken, Museumsparken og Haraldsgata.

Gaterommet bør få et urbant preg med utforming som stimulerer til aktivitet og spontan lek, både som en del av turen inn og ut av byen og som en plass for møter og opphold. Belysning er viktig for funksjonen som hovedadkomst for gående og syklende. Materialbruken må tåle røffere bruk som blant annet gateskating. Eksisterende trær bør bevares og byrommet bør få et grønnere preg. Åpen overvannshåndtering er også en mulighet.

Museumssentralen

Karmsund folkemuseum er et museum i Haugesund som dekker nyere tids kulturhistorie i Nord-Rogaland. Museumsbygget rommer utstillinger, arkiver, kontorer og hovedadministrasjonen for Haugalandmuseene. Museet i Skåregata 142 er byens eldste meieribygning.

Museet har en åpen plass mot Skåregata og Kaigata og det gamle meieribygget er endepunktet for denne byaksen fra Djupaskarsvegen. Plassen har teglsteinsdekke og benker, og en grøntrabatt mot gata.

Dagens situasjon

Haraldsgata er den viktigste handlegata i Haugesund sentrum med stor aktivitet og byliv med butikker, cafeer og utesteder.
Haraldsgata er gågate mellom Åsbygata i sør og Skjoldavegen i nord, en strekning på 530m, ofte omtalt som «en av Norges lengste gågater». To tverrgater med biltrafikk krysser gågata, Skippergata og Niels Skorpens gate.
Haraldsgata fra Byparken til Rådhusplassen skal fungere som den viktigste aksen for myke trafikanter og handlende i sentrum.

Mulighet for utvikling

Flere byrom og gaterom ligger i tilknytning til Haraldsgata. Byrommene har ulike funksjoner og ulik mulighet for utvikling

HARALDSGATA

- **Haraldsgata nord**
- **Gågata**
- **Kaigata**
- **Bytunet**
- **Niels Skorpensgate**
- **Landmannstorvet**
- **Ny park Saga hotell**
- **Brummnæs & Torgersensgate ved gågata**
- **Vedalmenningen - Strandgata 98**
- **Åsbygata**
- **Haraldsgata sør**

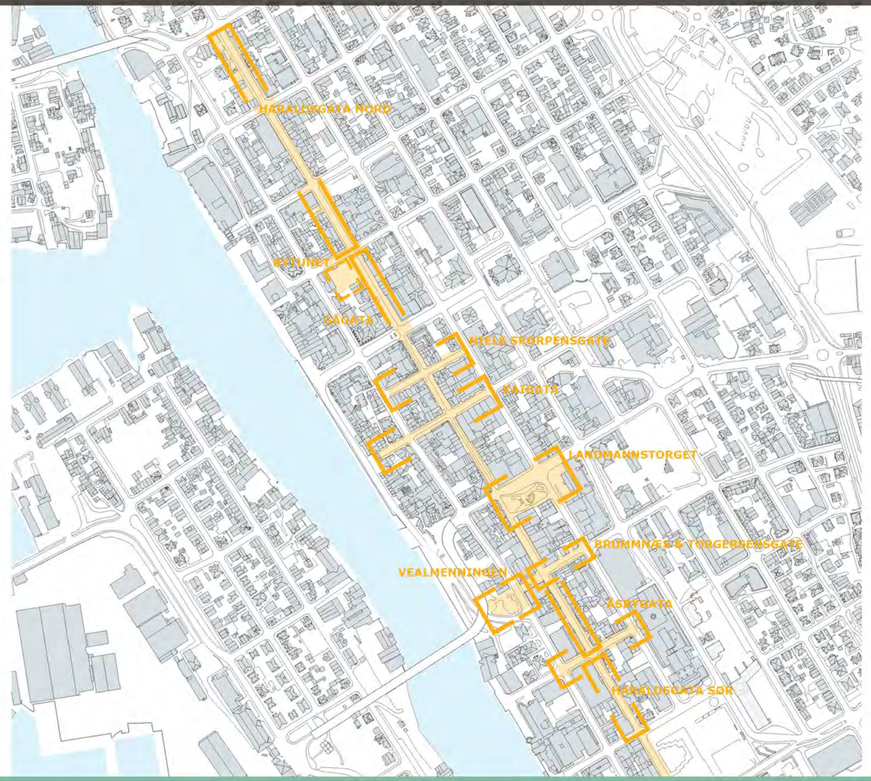

HARALDSGATA

Haraldsgata Nord

Gateutviklingsprosjektet Haraldsgata Nord (Bytunet – Byparken) sto ferdig i 2019, og består av de tre kvartalene mellom gågata og Byparken.

Haraldsgata Nord er et godt eksempel på hvordan byutviklingsprosjekter kan forandre byen til en mer bærekraftig og robust by, med tydelige røtter i byens identitet.

Gågata

Gågata ble i sin tid opparbeidet av materialer av lav kvalitet, noe som gjør at gata pr 2020 bærer preg av forfall og fremstår som både utdatert og uviktig. I gatas møbleringssonen er det plassert flere dyreskulpturer, blant andre gaupe, rådyr og geit av skulptør Skule Waksvik.

Det er behov for en standardheving som styrker Haugesunds viktigste byrom. Det foreligger ingen planer om endring av funksjon. Byrommet berører heller ikke utfordringer knyttet til gatebruk. Gågata har behov for en helhetlig plan for opprustning. Det bør gjennomføres egen designkonkurranse for å finne frem til en løsning som fremhever dette, og som transformerer gågata til byens viktigste bygulv.

Forrige gang gågata ble opprustet bidro næringslivet. Kommunen må ta stilling til hvordan et oppgraderingsprosjekt kan finansieres. Som del av prosjektet bør det undersøkes behov for oppgradering av teknisk anlegg, inkludert avsugssystem for avfall

Materialer og møblement må være mest mulig vedlikeholdsfrie og være robuste nok til å tåle offentlig miljø.

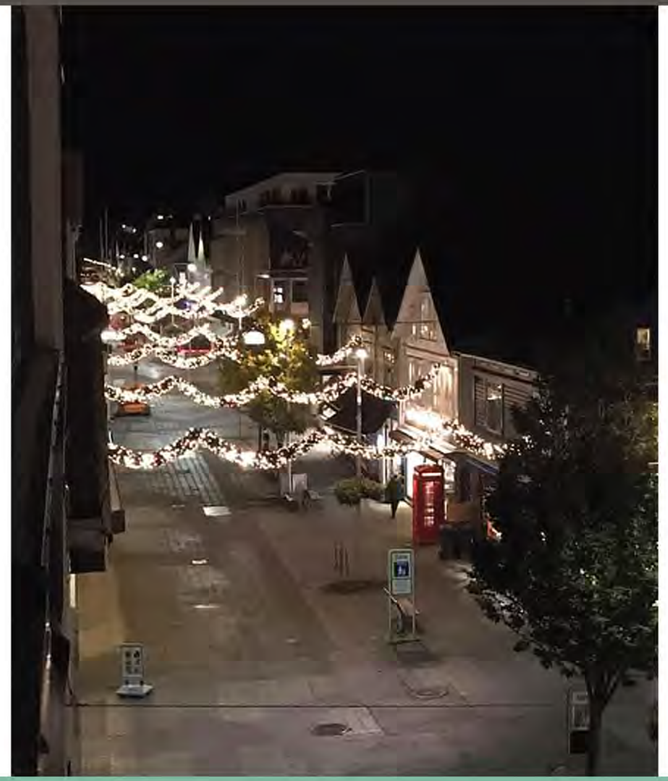

HARALDSGATA

Bytunet

Bytunet ligger ved nordre enden av gågata og er direkte knyttet til hoved- kollektivholdeplassen i sentrum.

Bytunet ble rustet opp som ny lekeplass i 2013, med tuntreet som et sentralt element. Et robust klatreanlegg slynger seg rundt den søndre halvdelen. Lekeplassen har vært en udelt suksess, og benyttes av et stor mangfold av byens befolkning, besøkende og tilreisende i helger og ved festlige anledninger.

Byrommet har behov for en tydeligere avslutning/ arrondering mot gågata og det kan etableres mer sykkelparkering, belysning, møblering

Niels Skorpens gate

Niels Skorpens gate er en tverrgate til gågata, og er åpen for biltrafikk. Gågata oppheves her, men det er svært lite tydelig for menneskene som ferdes i gågata, da det bare er skiltet. Materialbruken i gulvet i gågata fortsetter over Niels Skorpens gate. Bilistene som kjører Niels Skorpens gate og parkerer der, oppfatter naturligvis gata som kjørebane, og gata er en snarveg til Indre kai. Det er gateparkering på en side, men få eller ingen butikker som har behov for parkering i direkte tilknytning til virksomheten sin. Fortauene fremstår som veldig slitt.

Det ene kvartalet er regulert til gatetun som en del av gågata. Gata er vist som viktig gaterom i temakart – byrom.

Det kan vurderes å stenge gata fysisk for biltrafikk, men ha tillatt innkjøring for varelevering i en retning. Gata bør opprustes som del av gågata, og tilrettelegges for myke trafikanter.

Kaigata

Kaigata mellom Sørhauggata og Strandgata har skiltet gågate, med tillatt gjennomkjøring for varelevering fra Strandgata og med tillatt biltrafikk og gateparkering mot Sørhauggata.
Likevel er det en del ulovlig biltrafikk over gågata, noe som kanskje følger naturlig av at det er tillatt med biltrafikk og parkering inn til gågata.
Det ene kvartalet er regulert til gatetun som en del av gågata. Gata er vist som viktig gaterom i temakart – byrom. Gata bør stenges fysisk for biltrafikk, men ha tillatt innkjøring for varelevering i en retning. Gata bør opprustes som del av gågata, og tilrettelegges for myke trafikanter.

Kaigata mellom Strandgata og Indre kai gir adkomst til Apotekersmauet, som er byens trangeste gate. Kaigata er svært bratt og har trapp ned mot Indre kai. Gata er vist som gatetun i reguleringsplan for Indre kai, og har egne bestemmelser for utforming. Gata er vist som viktig gaterom og grønn forbindelse i temakart – byrom.

Kaigata og almenningen har et stort potensiale for transformasjon og utvikling av funksjon som inngangsport fra kaien til bykjernen. Det bør ses på en helhetlig plan for hele stekningen som en designoppgave for landskapsarkitekt.

Landmannstorget

Landmannstorget har en sentral beliggenhet langs gågata, og er et relativt stort byrom. Byrommet har likevel en uklar rolle og dagens utforming er ikke optimal. Skulpturen «Gledesspredere» av Fritz Røed står midt i byrommet.

Byrommet har stort potensiale for transformasjon og utvikling av funksjon, som kan bidra til økt attraktivitet og byliv. Plassen har en skala som burde kunne legge til rette for fleksibel bruk og ulike aktiviteter, samtidig som den bør kunne invitere til samspill og menneskelige møter. Det bør ses på en helhetlig plan for byrommet. Det bør legges opp til en prosess med brukermedvirkning i utvikling av byrommet, og det kan gjerne gjøres tiltak av midlertidig karakter på veien mot en ny permanent utforming av dette sentrale byrommet.

Ny park ved Saga hotell

Plassen foran Saga hotell er vist som fremtidig byrom/ park i temakart byrom. Arealet er regulert til gate med fortau, og er i dag i bruk til parkering for hotellet og apoteket som ligger i bygget. Området rundt fremstår som veldig slitt. Skippergata er utflytende på strekningen forbi Landmannstorget og hotellet, og gangfeltene over Skippergata er to av byens lengste. Plassen bør tilrettelegges som et mer tydelig uterom foran hotellet, og bør ses i sammenheng med utbedring/ opprustning av Landmannstorget og Skippergata.

HARALDSGATA

Brummnæs & Torgersens gt.

Brummenæs og Torgersens gate (tidl. Nygata) er etablert som en del av gågata i kvartalene mellom Sørhauggata og Strandgata. Sentralholdeplassen for buss i sentrum ligger direkte tilknytte denne gata.

Gaterommet har potensiale for transformasjon. Utvidelse i funksjon og kobling av forbindelser og møteplasser, kan bidra til økt attraktivitet og byliv. Det er et definert mål å styrke gangforbindelsen til Vedallmenningen og Indre kai. En av utfordringene her er bussholdeplass og overgang i Strandgata.

Vedallmenningen

Vedallmenningen (Strandgata 98) er i dag i bruk til parkering og mangler god forbindelse mellom gågata og Indre kai. Gaterommet har stort transformasjonspotensiale. Endret programmering med bedre kobling til byrommene mot øst og mot Indre kai, samt ny funksjon som forbindelse og møteplass, kan bidra til økt attraktivitet og byliv.

Det er utarbeidet en plan for utforming av plassen i samarbeid med Haugaland kraft.

Åsbygata

Åsbygata nedenfor Markedet kjøpesenter er et viktig gaterom som leder ned til startpunktet av gågata i sør. Gateløpet er enveiskjørt nedover og har to kjørefelt og gateparkering på en side. Den er svært lite tilrettelagt for mengden gående mellom gågata og byens største kjøpesenter.

Gatestekket er bare 50-60m, men har stort potensiale for transformasjon og utvikling. Det er behov for å prioritere gangforbindelsen fremfor biltrafikken mellom kjøpesenter og parkeringshus, og gågata i kvartalet nedenfor. Strekningen bør kunne leses som en forlengelse av gågata og få en utforming som tilrettelegger for fotgjengere. Kryssene ved Sørhauggata og Haraldsgata kan utformes med shared space- løsning.

Haraldsgata Sør

Haraldsgata Sør er strekningen mellom Åsbygata og Rådhusplassen, og representerer inngangsporten til gågata fra sør.

Gatestrekningen har et yrende liv til nær sagt alle døgnets tider. Den har byens døgnåpne apotek, storkiosk, bakeri og flere gatekjøkken og serveringssteder. Gata er enveisregulert sørover, og har gateparkering på en side. Fortauene er smale, en del gatemøbler tar mye av det fra før smale gangarealet. Gatestrekningen er del av hovednett for sykkel, og er vist som grønn forbindelse i temakart - byrom.

Gata er planlagt opprustet tilsvarende som prosjektet Haraldsgata Nord.

INDRE KAI

Dagens situasjon

Indre kai er byens sjøfront mot Smedasundet. Det nærmeste byen har hatt en større bybrann oppstår da sjøhusene ved Torgbakken brenner i 1897.
På branntomtene bygges første del av Indre Kai som senere utvides i begge retninger. På de dype sjøhustomtene bygges så de store og i øyenfallende murgårdene som i dag fortsatt er byens viktigste fasade mot omverdenen. Disse gårdene er tegnet av flere ulike arkitekter i ulike varianter av historisme og røper et høyt ambisjonsnivå for byen. Både Indre Kai som samlet gateløp og bygningsmiljø og bygningene enkeltvis har høy bevaringsverdi og alle tiltak i dette bygningsmiljøet må ha høy oppmerksomhet.

Den mest sentrale delen av Indre kai har vært igjennom en omfattende oppgradering og er i dag et populært utelivsområde og viktig uterom i Haugesund sentrum.

INDRE KAI

- **Grønhaugalmenningen og Kronå**
- **Under Risøy bro**
- **Gamle høvleriet og gamle slaktehuset**
- **Smedasundet allemnning**

Mulighet for utvikling

Det er behov for en helhetlig oppgraderingsplan for enkelte byrom langs Indre kai, som ikke er utbedret. Det gjelder kaiområdet nord for Torgbakken, Kronå, nederste del av Kaigata, og Vedallmenningen med tilgrensende arealer ned mot kaien og plassen ved gamle Høvleriet.
Det er også et mål å få etablert en universelt utformet havnepromenade til Asalvika. Kunst, belysning, amfier m.m. bør etableres for å skape aktivitet og gi brukerne målpunkt og opplevelser på veien. Det er behov for en mer grundig mulighetsstudie før et eventuelt planforslag for byrommet utarbeides.

Det bør lages en helhetlig plan som styrker de bevaringsverdige bygningsmiljøene, og allmenningene må gjøres tilgjengelige og tilrettelegges for allmennheten. Det kan etableres sitteplasser og små amfier ned mot sundet, og sittearrangement ned mot sjøen. Strandsonen må inngå som en del av offentlig strandpromenade fra Indre kai til Asalvika.

Kronå og Grønhaugallmenningen

Kronå omtales gjerne som «Haugesunds vugge». Her hadde det alt lenge ligget en liten husklynge med gjestgiveri da det rike vårsildfisket gjorde at bysamfunnet gradvis vokste frem på 1840-tallet. Som på byøyene var de første bygningene typisk sjøhus med delvis beboelse og småhus tilflyttet fra distriktet. Det var silden som var motoren i den første byveksten. Det er kun to gjenværende våningshus i Kronå, «Sirihuset» og «Røthinghuset».

De få gjenværende sjøhus og bygninger fra denne perioden har gjennomgående høy bevaringsverdi både som bygninger og viktig byhistorie. De vurderes alle å være umistelige for byen. «Christiansenhuset» er fredet.

Området preges i dag av parkering i forbindelse med næringsvirksomhet, og allmenningen får derfor liten egenverdi som sted. Allmenningen har stort potensiale for transformasjon og utvikling av funksjoner og nye møteplasser, som kan bidra til økt attraktivitet og byliv.

Grønhaugallmenningen må gjøres tilgjengelig og tilrettelegges for allmennheten. Det kan etableres sitteplasser og små amfier i bakken ned mot sundet, og sittearrangement ned mot sjøen. Strandsonen må inngå som en del av offentlig strandpromenade fra Indre kai til Asalvika.
Stedet kan være aktuelt ankomststed for elektrisk ferge, men dette må utredes særskilt.

INDRE KAI

Under Risøy bro

Området består av parkeringsplassen mot Strandgata og to områder under broen. De flest byer har «ikke synlige» rom, hvor marginaliserte, hjemløse og fattige grupper tar dem i bruk og gjør dem til sine egne. Gitt at disse rommene ofte er tatt i bruk av grupper som faller utenfor samfunnet, bryr heller ikke storsamfunnet seg om disse stedene. Risøy bro ble bygget i 1939. Etter verdenskrigene kom krigsseilerne hjem, og det er en kjensgjerning av de ikke fikk den oppreisning og oppfølging som de trengte. Posttraumatiske stresslidelser ledet flere ut i alkoholisme og Risøybroen ble et tilholdssted. Midt i Haugesund sentrum har det, gjennom årtider, vært slik at byens rusmisbrukere har oppholdt seg under Risøybroen.

Byrommet har stort potensiale for transformasjon og utvikling av funksjoner og nye møteplasser, som kan bidra til økt kvalitet og trivsel for de som oppholder seg der. Området bør få en oppgradering, både for dem som oppholder seg der og for de forbipasserende. Ved å ta utgangspunkt i området under Risøybroen og ned mot kaien, kunne et kunstprosjekt gått i dialog med både historien og den nåtidige situasjonen. Tanken med prosjektet er ikke å fullstendig redefinere området med et utenfra blikk, men heller se hvordan de som er der kan inkluderes og respekteres i prosjektet.

Høvleriet og Gamle Slaktehuset

Gamle Slaktehuset rommer Norges første allaktivitetshus og tilbyr en rekke ulike kulturtilbud til byens befolkning, i alle aldre.
Høvleriet er også en kulturarena, med flere store utleielokaler til konserter, festivaler og arrangementer. Det er etablert en utescene i enden av Knut Knutsen OAS gate. Byrommet mellom disse kulturbyggene og Indre kai er i dag i bruk til parkeringsplass.

Byrommet har stort potensiale for transformasjon og utvikling av funksjoner og nye møteplasser, som kan bidra til økt attraktivitet, kulturliv og byliv. Det bør tilrettelegges som et helhetlig byrom tilknyttet strandpromenaden.

Byrommet er regulert til offentlig park i reguleringsplan for Indre kai, og vist som fremtidig byrom/ park i temakart – byrom.
Det er lite aktivitet på utescenen som tildels sperrer allmenningen. Det bør vurderes en annen fremtidig bruk.
Høvleriet har fra sommeren 2020 fått bruke deler av parkeringsplassen til bybad, med sandstrand. Det er dessuten planer om utendørs svømmeanlegg i Smedasundet. Slike anlegg er med på å skape liv og aktivitet i sentrum, og ikke minst skape tilgang til sjøarealer.

Smedasundet - allmenning

Byrommet er regulert til kjøreveg og gang- og sykkelveg i reguleringsplan for Smedasundet Amfi. Byrommet er vist som offentlig allmenning i temakart – byrom. Denne allmenningen kan gjøre attraktiv ved å tilrettelegge for fiske, rekreasjon, opphold o.l. Allmenningene har generelt et stort potensiale for transformasjon og utvikling av funksjoner og nye møteplasser, som kan bidra til økt attraktivitet og byliv.

Dagens situasjon

Flotmyr er det store byfornyelsesområdet i Haugesund, og det er vedtatt områdeplan for fremtidig utvikling av en ny bydel med svømmehall, kollektivterminal, barnehage, kontorer, forretninger og ny boligbebyggelse. Sentralt i områdeplanen er utviklingen av nye uterom som ligger langs et indre aktivitetsbånd.

FLOTMYR

Aktivitetsbåndet

Aktivitetsbåndet, ca. 4500m² i områdeplanen, vil være en bred, offentlig gågate med tre større byrom - Regnvannsplassen, Flotmyrplassen og kollektivterminalen. Dette båndet strekker seg fra Djupaskarvegen i sør til Skånevikgata i nord. Vegetasjon og åpen overvannshåndtering vil være en viktig del av Aktivitetsbåndet og skal bidra til å skape en sammenheng gjennom hele forløpet. Aktivitetsbåndet skal være oppdelt i soner for å tilgodese ulike bevegelses- og aktivitetsformer. Målet er at byrommet skal invitere til å være fysisk aktiv, enten det er på sykkel, rulleskøyter, med basketballen eller klatrende i et lekestativ. Mellom de aktive sonene skal det være soner for opphold og rekreasjon.

Flotmyrplassen - Atlanteren

Flotmyrplassen, ca 2300m² i områdeplanen, ligger sentralt plassert nord på Flotmyr i nærheten av kollektivterminalen, omkranset av offentlige funksjoner. som folkebad og barnehage, samt næring og annen tjenesteyting. Flotmyrplassen er det primære byrommet på Flotmyr. Plassen skal henvende seg mot eldre, barn og unge, samtidig som den skal være et attraktivt byrom til ulike arrangement. Her er det rom for forskjellig aktivitet, liv, åpenhet og bevegelse. Vann vil være et viktig element i byrommet. Flotmyrplassen skal i framtiden bindes sammen med sentrum over Karmsundgata, enten ved kommunedelplanens parkbro, eller ved krysning i plan. Forbindelsen vil gå fra Flotmyr via kulturaksen med Folkebiblioteket, Vår Frelser og museet til Torgbakken og kaien.

Tolgetjønn

Øst i planområdet ligger Tolgetjønn, et parkområde med lekeplass. Denne lekeplassen ligger godt skjermet. Lekeplassen er gammel, men nokså velholdt. Sør for denne ligger et mindre grøntområde. Dette området er regulert til offentlig friområde, men er ikke opparbeidet. Området regulert til offentlig friområde inkluderer også et større område som i dag brukes til verkstedhall med tilhørende oppstillingsplasser for buss. Dette området sør for Tolgetjønn skal opparbeides som områdelek med klatreskog og balløkke.

Flotmyrparken - Park ved Skjoldavegen

Parken ved Skånevikgata skal bevares og lekeplassen i parken skal oppgraderes. Ny vegetasjon skal bidra til bedre skjerming mot støy fra trafikken. Grøntområdet øst for parken (Almelunden) skal opparbeides som en mindre park og som en gang- og sykkelforbindelse fra Ålfjordgata til ny kollektivterminal. Denne parken skal bidra som buffer mot trafikken og gi et estetisk tilskudd til området. Det skal sikres en pollineringskorridor mellom områdene.

Søndre plass

Søndre plass, ca. 1900m² i områdeplanen, er Flotmyrs intime byrom hvor regnvannshåndtering og vannlek gir rommet karakter. Byrommet henvender seg til yngre barn og deres foreldre og er plassert der hvor hovedtyngden av boligene på Flotmyr vil etableres. Mot plassene skal det etableres interaksjonssoner som gir en kobling mellom livet i byrommene og i bygningene rundt.

Flotmyr kraftstasjon

Flotmyr kraftstasjon er hovedkraftstasjonen i Haugesund sentrum, og er under utbygging. Mellom kraftstasjonen og undergangen (Skjoldavegen) vest for Karmsundgata er det etablert et parkområde.

Parken er vist som park i temakart – byrom. Det er utarbeidet utomhusplan i forbindelse med utvidelse av kraftstasjonen. Planen viser mulighet for å åpne gangforbindelsen opp fra undergangen og mot Flotmyrgata

Dagens situasjon

Skjoldavegen var hovedinnfartsvegen til byen fra øst, frem til ny E134 forbi Raglamyr ble etablert. Skjoldavegen fra Bytunet til Flotmyr har en bymessig struktur og typologi, og er helt sentral for å knytte Flotmyr sammen med gågata og sentrumskjernen. Gata er prioritert gangtrase og del av hovednett for sykkel. Gata er enveisregulert og det er etablert sykkelfelt i deler av gata, samt noe gateparkering. Nedre del av gata er også kollektivtrase.

Langs gata er det en del nisjebutikker, servicefunksjoner, dagligvarehandel, fiskebutikk, cafe/ kaffibar og hotell, men fremstår i dag som noe slitt.

Mulighet for utvikling

I sentrumsplanen er det et mål å styrke Skjoldavegen som handlegate som skal binde sammen den nye bydelen med kollektivterminal på Flotmyr med handelsfunksjoner i gågata og sentrum forøvrig. Gata er vist som en grønn forbindelse i temakart – byrom.

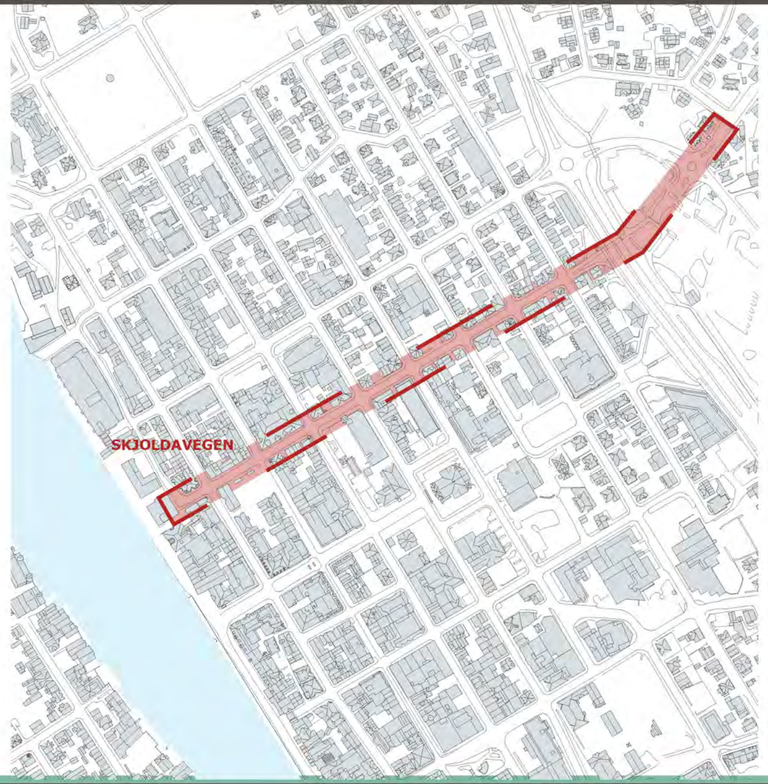

Dagens situasjon

Oslogata, Rabinowitzparken og friområdet ved sykehuset er vist som grøntområder i sentrumsplanen, og er i hovedsak etablerte grøntområder.

Oslogata lekeplass

Oslogata lekeplass er regulert til friområde – anlegg for lek, og vist som eksisterende byrom/ park i temakart – byrom. Lekeplassen ha et areal på ca 650 kvm, og er opparbeidet som lekeplass. Plassen er nylig blitt oppgradert. Sentralt på lekeplassen er et stort tre.

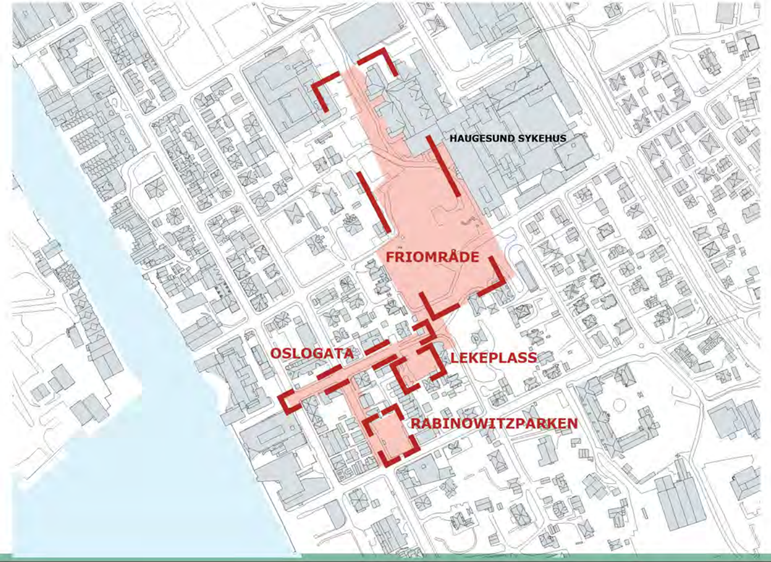

Rabinowitzparken

Rabinowitzparken ligger i krysset Haraldsgata/ Bjørgvinsgate, og er opparbeidet med plen, busker og trær, blomsterrabatter, gangveger og sittegrupper. Monumentet i parken er et minnesmerke etter Moritz Rabinowitz og ble avduket i 1986. Det er bussholdeplass ved parken.

Parken er avsatt til friområde i sentrumsplanen og er i kommunalt eie.

Parken er veldig åpen mot den trafikkerte Haraldsgata og kunne med fordel vært noe mer skjermet mot denne. Parken kan også videreutvikles som generasjonsmøteplass med flere sittebenker og tilrettelegges for ulike aktiviteter. Nærhet til Lillesund skole gjør at mange barn passerer den daglig.

Friområdet ved sykehuset

Området er regulert til offentlig grøntområde i reguleringsplan for Helse – Fonna, og vist som friområde i temakart – byrom.

Området er først og fremst tenkt som en grønn buffer mellom sykehuset og boligbebyggelsen nedenfor, men det er også viktige gang- og sykkelforbindelser gjennom området i flere retninger.

Dagens situasjon

Risøy er den sørligste av Haugesunds to tettbygde byøyer. Da kaptein G. N. Taussan i 1856 laget sin byplan for Haugesund, strakk han bygater i karakteristisk kvadratur rett over fastlandet og byøyene. På slutten av 1800-tallet ble bygater bygget ut og raskt fylt med sveitserhus i ulike størrelser. Under byggeboomen under første verdenskrig ble siste del av gatenettet stort sett fylt opp. Siden har verftsområdet i vest spist seg inn boligområde fra vest.
Risøy er i dag dominert av storindustri, havn med cruisetrafikk, og den eldre kvartalsstrukturen med boligbebyggelse. Aibel er regionens største private arbeidsgiver med ca. 1700 ansatte i verfts- og kontorvirksomhet. Havna har bl.a. cruiseanløp med ca 400.000 cruiseturister i året.
Levekårsundersøkelsen viser at Risøy har behov for et områdeløft. Øya har likevel spesielle særtrekk og kvaliteter som bør løftes frem, eldre sjøhusbebyggelse mot Smedasundet, eldre boligbebyggelse rundt Ola Flytts gate, bystruktur med gater og villabebyggelse, mange allmenninger og småbåthavn. Det er i stor grad manglende tilgang til sjøen bl.a. ved at tidligere allmenninger er gjort utilgjengelige for publikum og at store deler av sjøfronten i nord opptas av verftets brakkeby i nord.

Mulighet for utvikling

Haugesund kommune inngikk i 2020 inngått avtale med Europan Norge om deltakelse i verdens største konkurranse for unge arkitekter, landskapsarkitekter og planleggere. Risøys identitet skal styrkes, og hovedtema er hvordan øya kan tilrettelegges bedre for industri, beboere og turister. Spesielt ønskes forslag til grep som kan gi økt bokvalitet i det eksisterende boområdet.

Opprustning og tilgjengeliggjøring av glemte allmenninger som byrom vil være viktige grep, sammen med opprustning av Sundgata som historisk gateløp.

Ballastkaien og Ola Flyttspl.

Ballastkaien er en allmenning på Risøy, som ligger langs Smedasundet på sørsiden av Risøy bro. Allmenningen inngår som en del av havnepromenaden langs Risøy. Området ligger en del lavere enn Sundgata, som er adkomstveg til området. Skråningen opp mot Sundgata har en del vegetasjon. Området grenser i sør mot eldre bebyggelse (Kolbeinsen). Området benyttes til småbåthavn med båtlagring om vinteren. Haugesund motorbåtforening disponerer en liten bygning på Ballastkaien. Ved adkomstvegen ned til området ligger Ola Flytts plass.

Området er vist som friområde i sentrumsplanen og som eksisterende byrom/park i temakart – byrom. Byrommet har stort potensiale for transformasjon og utvikling. En mulig utvidelse av småbåthavna bør undersøkes nærmere. Området skal fremdeles romme båtlagring om vinteren, og det har vært forslag om å tilrettelegge for bobiler. Et eventuelt servicebygg bør også kunne fungere som et samlingssted for beboere på Risøy. Det bør tilrettelegges for uteopphold og sosiale møter, slik som sitteplasser, grillplass og «sandstrand».

Ola Flyttsplass er et mindre parkanlegg ved nedkjøringen til ballastkaien. Anlegget er slitt og trenger oppgradering/ vedlikehold. Grøntområdet i skråningen mot Sundgata bør oppgraderes med benker og stianlegg. Parkering over Ballastkaien langs Sundgata bør vurderes fjernet. Eksisterende tre bevares og det bør plantes en trerekke langs gata.

Risøyparken Sør

Området er vist som friområde i sentrumsplanen og som eksisterende byrom/ park i temakart – byrom. Parken ble oppgradert i 2020 med nye aktivets- og oppholdssoner.

Dagens situasjon

Hasseløy, i dagligtale «Bakarøynå», er den nordlige av de to byøyene i Haugesund. Øya ligger i gangavstand fra Haugesund sentrum, og har broforbindelse til fastlandet. Sundet mellom Hasseløy og Hauge ble kalt Hasseløysund i vikingsagaene.
Hasseløy har, som Risøy, eldre kvartalsstruktur med gateløp, boligbebyggelse, eldre sjøhusbebyggelse og allmenninger langs Smedasundet og en stor småbåthavn. Mot vest og nord er det nyere industri/ næringsvirksomhet og større boligprosjekter med tett blokkbebyggelse/ lameller.

Mulighet for utvikling

Viktige grep for å legge til rette for utvikling og byliv på Hasseløy, vil være oppgradering av Sjøhuskleiven som historisk ferdselsåre, samt opprustning av glemte allmenninger som byrom.

Dokken

Like over brua til Hasseløy ligger Dokken museum,- et grønt tun omgitt av en rekke mindre bygninger som forteller en spennende historie fra gamle Haugesund. Museet representerer en viktig del av bymiljøet i Haugesund under sildetida og viser hvordan folk levde mellom 1850 og 1950. De første husene i Dokken ble reist for nesten 200 år siden. Da fantes også en liten, lukket havn for sildebåtene, kalt en «dokk». Det er herfra vi har navnet «Dokken». Siden den gang har selve dokken blitt fylt igjen med stein, betong og jord, men området har likevel beholdt det gamle navnet.
Museumsområdet er vist som offentlig område i sentrumsplanen og som byrom/ park i temakart – Byrom. Området er åpent og er et mye brukt rekreasjonsområde uansett om museet er åpent eller ikke. Museet har også en museumshage som ble anlagt i 1999 med eldre stauder

Lekeplass Hasseløy

Lekeplassen er sentralt plassert i boligområdet på Hasseløy, og er regulert til anlegg for lek. Området er opparbeidet med ballplasser og lekeplass. Byrommet har et grønt preg og er omkranset av en rekke større trær mot gatenettet rundt. Byrommet har et par benker.

Byrommet har stort potensiale for transformasjon og videreutvikling som områdelekeplass, ballplass. Byrommet bør legges til rette som møteplass for øyas befolkning, også for voksne og eldre.

Beddingen

Beddingen er regulert til parkområde med bevaringsområdekulturminne i områdeplan for Hasseløy. Området skal ifølge planbestemmelsene opparbeides parkmessig og gis et bymessig preg. Beddingen skal ivaretas som industriminnesmerke og gis nye bruksmuligheter. Området skal ses og utformes i sammenheng med den delen av beddingen som ligger i sjøen. Det skal lages felles/ helhetlig byggeplan for de nevnte områdene som viser overflater/belegg, beplantning, møblering, belysning, skilting m.m.

Nordre Svinholmen

Nordre Svinholmen er det nordligste neset på Hasseløy. Området er regulert til offentlig friområde i områdeplan for Hasseløy Nord, og er vist som friområde i temakart - byrom. Det er også regulert inn hensynssone for ny gangbro over til friområdet rundt Asalvika, og fremtidig broforbindelse mot Killingøy og Skillebekkgata

HASSELØY

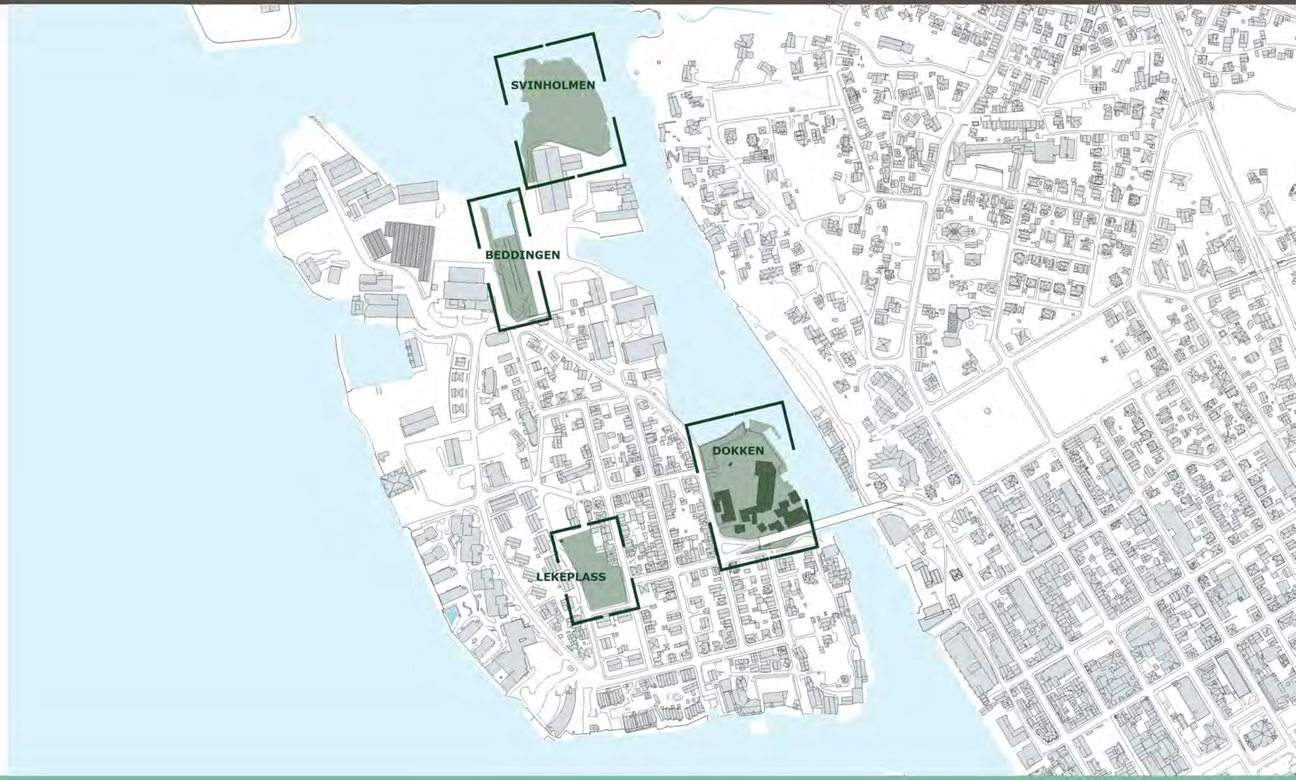

Haugesund kommune

Kontaktinfo Enhet for Byutvikling:
Haugesund kommune
Postboks 2160
5504 HAUGESUND
postmottak@haugesund.kommune.no